

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Velké Hamry

Mgr. Hana Kociánová

Září 2022

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

Seznam zkratk	4
Shrnutí evaluační zprávy	5
1. Úvod	7
2. Základní terminologie	7
3. Spolupráce města Velké Hamry a Agentury pro sociální začleňování	9
3.1 Lokální partnerství	9
4. Charakteristika sociálního vyloučení ve Velkých Hamrech	10
4.1 Rozsah sociálního vyloučení ve městě	10
4.2 Popis sociálně vyloučených lokalit	11
4.3 Dávky v hmotné nouzi	17
4.4 Nezaměstnanost	19
4.5 Zadluženost	21
4.6 Kriminalita	23
5. Zadání a cíle evaluace (metodologie)	24
5.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	25
5.2 Limity evaluace	26
5.3 Tematické zúžení evaluace	27
6. Hlavní zjištění	27
6.1 Reflexe a konkluze vycházející z Evaluace Velké Hamry 2019	29
6.2 Dopady evaluovaných opatření SPSZ 2016-2018 a jejich zhodnocení v roce 2022	30
6.2.1 Dopad 1 Minimalizace bezpečnostních rizik a sociálně patologických jevů	32
6.2.2 Dopad 2 Optimální síť služeb odpovídající potřebám obce	33
6.2.3 Dopad 3 Stabilizace celkové životní situace CS	35
6.2.4 Celkové hodnocení dopadů	37
6.3 Naplňování cílů KPSVL	37
6.3.1 Adresnost a relevance	37
6.3.2 Konzistence s potřebami	38
6.3.3 Koordinace	38
6.3.4 Synergie na úrovni opatření	38
6.3.5 Udržitelnost	38
6.4 Spolupráce aktérů a ASZ	39
6.4.1 Koordinace a synergie	39
6.4.2 Udržitelnost	39
6.4.3 Hlavní přínosy spolupráce	39

7. Závěry evaluace a doporučení	40
Příloha – Kazuistiky klientů Komunitního centra	42
Přílohy	47
Seznam tabulek.....	47
Seznam schémat.....	47
Seznam obrázků	47

Seznam zkratek

APK	Asistent(i) prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČSÚ	Český statistický úřad
HN	Hmotná nouze
DnB	Doplatek na bydlení
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
IROP	Integrovaný regionální operační program
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LP	Lokální partnerství
MěP	Městská policie
MěÚ	Městský úřad
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra
NNO	Nestátní nezisková organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OPZ	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Oddělení/Orgán sociálně-právní ochrany dítěte
PnŽ	Příspěvek na živobytí
SA	Situační analýza
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SVL	Sociálně vyloučená lokalita/ sociálně vyloučené lokality
TP	Terénní program
ÚP	Úřad práce

Shrnutí evaluační zprávy

Evaluační zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Velké Hamry v letech 2019 – 2022 (a částečně reflektuje také předešlé období spolupráce) na základě reflexe procesů a analýzy výstupů implementace revize Strategického plánu sociálního začleňování, konkrétně implementace opatření, která se týkají oblasti bydlení, bezpečnosti a prevence kriminality. Cílem zprávy bylo především popsat nastavené procesy a dosavadní efektivitu jednotlivých opatření, včetně jejich vlivu na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik.

Velké Hamry vstoupily do spolupráce s ASZ v roce 2012. Od té doby se v obci odehrála celá řada pozitivních změn v procesu sociální integrace. Pro zhodnocení uplynulé dekády lze jistě vyzdvihnout následující body:

- **Velké Hamry jako obec aktivně přistupují k řešení problémů spojených s bytovou nouzí a obchodu s chudobou.** Od roku 2012, kdy byl zbourán objekt Kartouzy, systematicky a cíleně vykupují ruiny a další objekty, které představují z hlediska potenciálního obchodu s chudobou hrozby. Město zbouralo č.p. 254, č.p. 562, vyjednává s majitelem č.p. 592 (Mezivodí) o rekonstrukci. V současnosti je plánován monitoring technicky špatných objektů, u kterých hrozí odkoupení soukromou osobou (a rozvoji obchodu s chudobou). Všem nájemníkům, kteří přišli o své bydlení v nevhodných objektech, město zajistilo náhradní bydlení. V roce 2019 vznikla v rámci projektu Lokální koncepce sociálního bydlení pro město Velké Hamry, která mimo jiné rozděljuje 284 městských bytů na různé druhy, v rámci nichž rezervuje **15 bytů sociálních**. Hamry jsou tak první (a stále jediná) obec v mikroregionu Tanvaldsko, která poskytuje sociální bydlení.
- V důsledku finanční podpory z KPSVL **vzniklo komunitní centrum Klubovna**, které poskytuje prostor pro práci s mládeží i rodinami a pravidelně do něj dochází podstatná část romské komunity žijící ve Velkých Hamrech. Jak dokládají kazuistiky (přílohy této zprávy), komunitní centrum je velmi vytížená a zcela stěžejní služba ve Velkých Hamrech. V rámci podpory z projektů KPSVL byla také posílena terénní a sociální práce, v Komunitním centru je navíc poskytováno certifikované dluhové poradenství. Od roku 2019, kdy byla provedena předchozí evaluace, se dle aktérů snížil počet sociálně vyloučených obyvatel o 50 %.
- **Lokální partnerství** funguje zcela samostatně a efektivně. Aktéři kladně hodnotili úroveň komunikaci a spolupráce. Do budoucna by ocenili větší zapojení ze strany ORP Tanvald, spolupracujících neziskových organizací a častější frekvenci setkávání.
- Opět v rámci podpory projektu z výzev KPSVL se podařilo **navýšit počet Asistentů prevence kriminality (APK) ze 2 na 4**. Dle aktérů je tento počet optimální. Vzhledem k absenci příslušníků Městské policie ve Velkých Hamrech se existence APK jeví jako zásadní. APK jsou velmi pozitivně vnímáni všemi dotázanými aktéry. Činnost Asistentů prevence kriminality dlouhodobě přispívá ke snižování počtu přestupků a trestných činů v lokalitě.

Přes všechny pozitivní posuny lze zmínit také několik překážek, se kterými bude nutné se vypořádat v budoucnu. V bodech a krátce lze uvést následující:

- Personální poddimenzování a nezastupitelnost v sociálních službách a komunitním centru.
- Nejistá udržitelnost stávajících projektů – konkr. Asistent prevence kriminality a Komunitní a sociální práce – a všeobecně nedostatek finančních prostředků na posílení stávajících sociálních služeb a APK.
- Potřeba zajištění služeb zaměřených na drogovou prevenci a řešení problémů spojených se závislostními jevy, zejména u mladistvých.
- Velké množství zanedbaných objektů na prodej, které přitahují „obchodníky s chudobou“, v kombinaci s omezenými možnostmi obce vykupovat objekty.
- Stále se zvyšující počet seniorů, kteří trpí kumulací zdravotních a sociálních problémů, a stávají se tak sociálně vyloučenými.
- Strukturální problém vyššího procenta dlouhodobě nezaměstnaných. Nedostatečná nabídka pracovních míst v kombinaci s výhodností „práce na černo“ oproti standardnímu zaměstnání za minimální mzdu a nutností podstoupit exekuci.
- V neposlední řadě pracovat na zlepšování vzájemného soužití všech obyvatel – zvýšit atraktivitu služeb komunitního centra pro širokou veřejnost.

1. Úvod

Následující zpráva je aktualizací Evaluace Strategického plánu sociálního začleňování Velké Hamry z roku 2019 a předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí Velké Hamry v období od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022. Vzhledem k tomu, že Strategický plán sociálního začleňování Velké Hamry 2021+ (SPSZ) byl v době realizace aktualizace evaluace v procesu schvalování lokálním partnerstvím, je i v této zprávě jako základní programový dokument vnímán Strategický plán sociálního začleňování 2016–2018. **Cíl předkládané evaluace je zhodnotit dopad pokračujících projektů, které mají přímou vazbu na SPSZ 2016-2018, a zhodnotit činnost lokálního partnerství, jakož i spolupráci obce s ASZ, na dosažení dopadů v oblasti sociálního začleňování.** Skrze informace obsažené v evaluační zprávě lze poskytnout kvalitní zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě a v omezených možnostech i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2. Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování, a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství (LP)**, platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování (SPSZ)**, který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3. Spolupráce města Velké Hamry a Agentury pro sociální začleňování

Město Velké Hamry začalo spolupracovat s ASZ na konci roku 2012. V následujícím roce došlo k vypracování analytických dokumentů mapujících sociální vyloučení ve městě, k ustanovení Lokálního partnerství Velké Hamry a zpracování prvního Strategického plánu sociálního začleňování pro období 2013–2015. Na ten navázal plán druhý pro období 2016–2018 (následně prodloužen do 2019), který již byl doplněn o Místní plán inkluze 2016–2018. V tomto období započala realizace projektů z KPSVL a vzájemná spolupráce města a ASZ přešla do režimu vzdálené komplexní podpory. Intenzivněji začíná opět probíhat od konce roku 2019. Během roku 2020 došlo ke zpracování Místního plánu inkluze ve vzdělávání 2020–2022 a začaly přípravy vzniku SPSZ 2021+.

V současné době je SPSZ 2021+ kompletně zpracován. V červenci 2022 byl aktualizován a znovu schválen Lokálním partnerstvím. Nyní čeká na schválení zastupitelstvem.

Schéma 1: Vývoj spolupráce města a ASZ

Zdroj: Strategický plán sociálního začleňování Velké Hamry 2021+

Velké Hamry dlouhodobě aktivně přistupují k řešení problémů spojených se sociálním vyloučením. Přestože se jedná o složité politické téma, daří se městu v této oblasti postupovat konzistentně a od roku 2012 realizovat důležité kroky, které již dnes přináší pozitivní výsledky. Mezi zásadní patří postupné zvyšování úspěšnosti dětí ze sociálně vyloučených lokalit ve vzdělávacím procesu či dílčí úspěchy v začleňování romských rodin do běžné společnosti díky možnosti využití sociálního bydlení či využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

Z realizovaných aktivit a projektů, které přispívají k pozitivní změně, jsou to zejména:

- Zajištění terénní, sociální a komunitní práce;
- Působení asistentů prevence kriminality;
- Vybudování komunitního centra (Klubovny);
- Vznik systému sociálního bydlení;
- Zapojení dlouhodobě nezaměstnaných osob v rámci veřejně prospěšných prací do provozu technických služeb.

Všechny zmiňované oblasti je třeba i nadále rozvíjet a využívat další inovativní přístupy. Na základě již realizovaných aktivit však můžeme pozorovat výsledky, které mění životy lidí sociálně vyloučených a vyloučením ohrožených k lepšímu.

3.1 Lokální partnerství

Lokální partnerství (dále jen LP) Velké Hamry bylo ustaveno na počátku spolupráce 13. února 2013. Od té doby se členové LP setkávají pravidelně alespoň dvakrát ročně. Členy jsou zástupci města, klíčových institucí veřejné správy, neziskových organizací, policie a dalších partnerů, kteří se podílí na sociálním začleňování. Lokální partnerství udává základní směr

spolupráce s Agenturou, schvaluje členy pracovních skupin a na návrh pracovních skupin schvaluje SPSZ. Lokální partnerství je řízeno manažerem sociálního začleňování, v zástupu lokálním konzultantem Agentury.

Obecným cílem činnosti LP je zlepšení kvality života ve Velkých Hamrech, a to ve specifických oblastech – bydlení, zaměstnávání, bezpečnost a prevence, sociální služby. Členy LK jsou následující organizace:

- MěÚ Velké Hamry,
- Agentura pro sociální začleňování,
- Městská policie Tanvald,
- Krajský úřad Libereckého kraje,
- Úřad práce - Kp Jablonec nad Nisou,
- Romany Art Workshop z.s.,
- Roma Tanvald z.s.,
- Mikroregion Tanvaldsko,
- Podané ruce o.p.s.

4. Charakteristika sociálního vyloučení ve Velkých Hamrech

V této kapitole bude představena situace ve stavu sociálního vyloučení v obci. Vzhledem k cíli této evaluace revidovat informace obsažené v minulé evaluační zprávě, zde budou především aktualizována data dostupná z veřejných databází, a bude představen aktuální vývoj sociálně vyloučených lokalit.

4.1 Rozsah sociálního vyloučení ve městě

Termín sociální vyloučení byl vyjasněn v kapitole 2. Pojem v sobě obsahuje velkou multifaktorialitu a variabilitu. O sociálním vyloučení mluvíme v souvislosti s existencí kombinace různých sociálně-patologických jevů, jako je materiální chudoba, nezaměstnanost, kriminalita, závislost na sociálních dávkách, nejisté a nekvalitní bydlení. Nelze jej tedy smršit na problematiku prostorově vymezených (segregovaných) lokalit, jakkoliv se toto řešení nabízí jako jednoduché a efektivní. V prostorovém vymezení sociálního vyloučení se totiž často může ztratit podstatná část ohrožené populace a její problémy. Rozsah sociálního vyloučení ve Velkých Hamrech bude proto pro potřeby této práce posuzován optikou komplexity pojmu sociálního vyloučení a v následujících podkapitolách bude provedena rešerše zásadních indikátorů jako je např. distribuce dávek v hmotné nouzi v lokalitě.

Pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území byl ASZ sestrojen tzv. **index sociálního vyloučení** (Lang, Matoušek, 2020), který souhrnně vyhodnocuje míru sociálního vyloučení na základě údajů z pěti objektivních indikátorů pokrývajících dimenze chudoby (materiální deprivace), vyloučení z bydlení, vyloučení z trhu práce, vyloučení ze vzdělávání a dimenzi zadluženosti. Index sociálního vyloučení je měřen na škále 0 až 30 bodů, kdy 0 bodů indikuje žádné nebo minimální zatížení sociálním vyloučením, zatímco 30 bodů indikuje maximální zatížení. Územní úroveň, k níž se index vztahuje, představují obce. Pokud jsou hodnoty indexu 8 a vyšší, jsou považovány za ukazatel sociálním vyloučením ohrožených obcí. Velké Hamry dosahují v indexu **8 bodů**, což představuje hodnotu přesně na hraně. Pro komplexnější

analýzu byly v indexu stanoveny 4 kategorie, Velké Hamry se pohybovaly v kategorii druhé nejvyšší od 8 do 11 bodů. Lze tedy konstatovat, že na území města Velké Hamry se v dlouhodobějším horizontu koncentrují lidé sociálně vyloučení či sociálním vyloučením ohrožení.

Kromě indexu sociálního vyloučení vytvořila ASZ také typologii vyloučených lokalit. Smyslem typologie SVL je lépe vystihnout realitu postižených míst. Termín sociálně vyloučená lokalita díky svému nadužívání a také v důsledku jistého mediálního obrazu ztratil schopnost detailněji popsat problémy lokalit. Pojem SVL často vzbuzuje představu vybydleného domu nebo sídliště na periferii města – realita je však v mnohém pestřejší. Proto ASZ nabízí typologii viditelnou na schématu 1.

Schéma 2: Typologie vyloučených lokalit dle ASZ

Zdroj: ASZ

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů 	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů 	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Dle této typologie lze ve Velkých Hamrech najít lokalitu typu A1 – Sociálně vyloučený rodinný dům (č. p. 256) a lokalitu typu C2 – Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů (sídlíště). Této situaci však předcházela vývoj, jenž je Agenturou mapován již od roku 2013. Blíže o něm pojedná následující kapitola.

4.2 Popis sociálně vyloučených lokalit

V kontextu Velkých Hamrů jsou jako SVL označovány jednotlivé byty či bytové domy vyznačující se nevyhovujícími podmínkami bydlení, kde se soustřeďují osoby, kterých se týká určitý druh vyloučení (ekonomické, kulturní a sociální, prostorové, politické a symbolické) nebo jejich kombinace.

Podoba SVL ve Velkých Hamrech zaznamenala v uplynulé dekádě velkou proměnu. ASZ monitoruje vývoj lokalit v několika strategických dokumentech. Jedná se zejména o Situační

analýzu z roku 2013, Situační analýzu z roku 2019, následně Evaluační zprávu z roku 2019 a Místní plán inkluze 2020 – 2022.

Pro lepší pochopení vývoje SVL je nutné v první řadě zmínit dnes již neexistující objekt **Kartouzy**. Šlo o bytový dům, který lze v kontextu Velkých Hamrech označit jako první sociálně vyloučenou lokalitu (byl identifikován i v Mapě sociálně vyloučených lokalit a lokalit sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit z roku 2004). Počet obyvatel byl tehdy odhadován na 100 až 150 osob. Dům se třemi oddělenými vchody byl původně určen pro zaměstnance nedaleké továrny. Nejdříve v něm bydlely tři romské rodiny, bydlení bylo vyhovující, sousedské vztahy dobré. Zlom nastal v březnu roku 2000, kdy objekt obec prodala soukromému majiteli, který skokově zvýšil nájem a postupně se přestával o dům starat. Objekt chátral, stěhovali se do něj sociálně vyloučení obyvatelé (většina původně z Plavů). Původní romští nájemníci se v důsledku toho odstěhovali do Tanvaldu. Dům v roce 2006 znovu změnil vlastníka, ten se o něj pět let nestaral vůbec, obyvatelé zde bydleli bez smlouvy, neplatili nájem, městu dlužili za vodu. Část objektu vyhořela, celkově se stával neobyvatelným. Dům postupně opustili skoro všichni obyvatelé, část odešla do Tanvaldu, Smržovky a Desné, část se přestěhovala do jiných objektů v rámci obce, hlavně do domů č. p. 592 (Mezivodí) a 254 (Naproti hasičárně). Objekt na počátku roku 2012 odkoupilo ve veřejné dražbě město a v únoru téhož roku nechalo kvůli havarijnímu stavu zbourat. V době demolice žilo v objektu pouze 6 osob, dvěma z nich poskytlo město nouzové ubytování v nově zbudovaném přístřeší

Vzhledem k tomu, že ve Velkých Hamrech není zaveden uliční systém, budou ve spojení se SVL využívána nejen čísla popisná, ale také místní názvy, díky nimž se lze v jednotlivých domech lépe orientovat.

Aby byl průběh co nejpatrnější, byla vytvořena přehledná tabulka, která krátce shrnuje vývoj jednotlivých lokalit dle místa i času. Výchozím bodem pro počáteční výčet lokalit je rok 2013, v němž byla zpracována první Situační analýza.

Vývoj SVL ve Velkých Hamrech

Lokalita	2013	2018	2020	2022
592 (Mezivodí)	Vnímán jako nejproblematičtější lokalita. Dle SA zde bydlí cca 33 osob. Bezprostřední okolí domu je neudržované. Do objektu je zaveden vodovod, který ale opakovaně v zimních měsících zamrzá. Objekt není napojen na plynové vedení ani na kanalizaci, odpadní jímka prosakuje.	Od roku 2016 prázdný. Uvnitř se hromadí odpadky. Okolní pozemky koupilo město. Město má zájem odkoupit i objekt, odhadní cena je cca 427 tis., ale majitel požaduje výrazně vyšší částku.	V katastrofálním stavu. Město nabídlo většině obyvatel domu alternativní bydlení.	Ruina. Nový majitel od roku 2021 provádí postupnou rekonstrukci, se záměrem rekonstrukce bylo majitelem seznámeno i zastupitelstvo. Cílem je vybudovat menší byty k prodeji především pro rekreanty.
563, 564 (Panský dům)	Jde o část většího objektu, dva vchody (z celkových tří) se třemi bytovými jednotkami. Objekt je situován do relativně odlehlejší části obce. Vlastníkem je soukromá osoba. V době SA zde bydlelo 17 obyvatel, někteří obyvatelé pocházeli z Mezivodí. Všichni obyvatelé jsou příjemci dávek v hmotné nouzi.	Nachází se zde cca 7 bytových jednotek. Ne všechny domácnosti mají teplou vodu. Stále není napojen na kanalizaci. Na oba dva vchody je uvalena exekuce.	Bydlí zde jedna rodina, a to navíc bez nájemní smlouvy. Objekt je určen k dražbě. Vzhledem k dlouhodobé problematické historii tohoto objektu panuje velká obava, že bude vydražen osobou, která v něm bude ubytovávat problematické nájemníky. V domě je problém s napojením na vodovod a kanalizaci.	563 - Majitelka zemřela, stále není vyřešeno dědické řízení, na dům jsou vázány exekuce, nájemníci se odstěhovali do jiného objektu v obci či mimo obec. Vchod 564 má nového majitele, formálně začali řešit napojení objektu na kanalizaci.

Vývoj SVL ve Velkých Hamrech

Lokalita	2013	2018	2020	2022
254 (Naproti hasičárně)	Leží na hlavním tahu Velkými Hamry asi 250 metrů od náměstí. Přestěhovala se sem část obyvatel Kartouz. V době SA zde bydlí tři domácnosti, přihlášeno je zde 13 osob, zdržuje se jich zde ale 19. Většina obyvatel je oficiálně ekonomicky neaktivních. Objekt je napojen na vodovodní řad i kanalizaci, není zde zaveden plyn. Technický stav je v celku dobrý.	Nachází se zde 4 bytové jednotky. Obyvatelé domu mají nájemní smlouvy, nájem se dle kvalifikovaných odhadů pohybuje kolem 118 Kč za m ² . V jeho bezprostředním okolí se hromadí odpad. Dům je bez elektřiny. Vztahy s majitelem jsou dobré.	Od roku 2019 prázdný. Obyvatelé se přestěhovali vesměs do domu čp. 256. Jedné rodině byl přidělen obecní sociální byt. Dům koupilo město. Vzhledem k jeho stavu je záměrem ho zbourat.	Zbourán.
365 (Za Betonárkou)	Leží u hlavního tahu směrem na Plavy poblíž vlakového nádraží. Bydlí zde osm domácností, čtyři romské, dvě smíšené a dvě majoritní. Celkově jde o 23 lidí, většina zde bydlí již delší čas. Obyvatelé jsou oficiálně ekonomicky neaktivní, závislí na sociálních dávkách. Současný majitel (bydlí nedaleko) s nájemníky komunikuje, do celkových oprav i do vybavení jednotlivých bytů investuje.	Vlastník komunikuje s vedením města. Objekt má 8 bytů, kde k srpnu 2018 bydlelo 22 osob (z toho 7 nezletilých). Nájemné činí 6 tis. Kč bez energie.	Stav objektu se postupně zhoršuje. Majitel do domu neinvestuje a ubytovává výhradně osoby ohrožené sociálním vyloučením, především Romy. V EZ 2019 je uvedeno, že se počet obyvatel až ztrojnásobil.	K srpnu 2022 je počet bytových jednotek 8, 2 po rekonstrukci. Žijí zde 3 bezdětné páry, rodina s 1 dítětem, rodina s dospělou dcerou, a rodina se 3 dětmi, jedno z nich nezletilé. Majitel oproti roku 2019 začal do domu investovat a postupně ho opravovat. Nájem + služby činí 7-8 tis., elektřina není v ceně, vytápění na tuhá paliva. Majitel místní, komunikace s nájemníky není problém. Bydlí zde 17 osob (z toho 2 děti).

Vývoj SVL ve Velkých Hamrech

Lokalita	2013	2018	2020	2022
562 (Přístřeší)	Přístřeší bylo ve městě zřízeno jako nouzové řešení situace při vystěhovávání objektu "Kartouz", ve kterých v době sanace přebývalo ještě šest osob. Přístřeší se skládá ze sedmi pokojů, má jeden vchod a společné sociální zařízení (záchod, koupelna).	K srpnu 2018 v objektu, bydlelo 8 osob (z toho 4 nezletilé). Po zrušení tanvaldské Žákovky zde krizové bydlení našly 3 rodiny, 1 se v čase výzkumné sondy již odstěhovala, druhá získala městský byt.	Vypsána veřejná zakázka na demolici.	Zbourán. Nájemníci získali městský sociální byt, jedna rodina se odstěhovala mimo Hamry.
256 (naproti pekárně)			V objektu se zdržuje 5 rodin. Již nyní je komunikace s majitelem problematická. Radě města sdělil, že do objektu v žádném případě nebude stěhovat problematické obyvatele a vytvářet tak další SVL. Skutečnost je nicméně zcela jiná.	Soukromý dům, původní jedna bytová jednotka s jedním sociálním zařízením, bydlí zde 3 rodiny s celkem 12 dětmi a starší pár, stav objektu je špatný, majitel nyní řeší napojení na kanalizaci, výše nájmu 8-10 tis. se službami, vytápění na tuhá paliva, spolupráce s nájemníky není ideální ani pro majitele, ani pro město, majitel není z regionu, jezdí jen občas. Dle rozhovoru ze srpna 2022 se zde trvale zdržuje mezi 20-30 osobami.

Vývoj SVL ve Velkých Hamrech

Lokalita	2013	2018	2020	2022
253 (bývalá spořitelna)			Objekt je v dobrém technickém stavu. Neobývají ho téměř žádní Romové, nicméně se jedná o lidi pobírající sociální dávky a v některých případech se závislostí na návykových látkách. V jedné z rodin bylo řešeno týrání dítěte.	Soukromý dům, počet bytových jednotek 4, udržované byty. Žije zde rodina se 4 dětmi, rodina se dvěma dospělými dětmi, a rodina tvořená 6 dospělými (dohromady 20 osob). Nájemné se službami je okolo 10 tis., elektřina, používaná i k vytápění, v něm není zahrnuta.

Shrnutí k aktuální situaci:

Lze vidět, že vývoj stavu sociálního vyloučení ve Velkých Hamrech je poměrně dynamický proces, v němž správa města sehrává aktivní roli. V počátcích spolupráce s ASZ bylo v obci na 100 osob, které byly ohroženy sociálním vyloučením. V roce 2013 šlo za problematické označit celkem 5 objektů, kde se obyvatelé potýkali s přemrštěnými nájmy a zároveň naprosto nevyhovujícími technickými a hygienickými podmínkami. Oproti tomu v roce 2022 aktéři v rozhovorech mluvili o počtu 50 – 60 osob, což představuje snížení takřka o polovinu.

V současné době se v optice prostorového sociálního vyloučení dá hovořit pouze o jednom objektu, a to sice o **č.p. 256 (naproti pekárně)**. Majitel pronajímá objekt lidem za podmínek, které označujeme pojmem „obchod s chudobou“. Značně nadhodnocené nájemné platí nájemníci ze sociálních dávek v kombinaci se zisky z „práce na černo“. Vzhledem k počtu osob v objektu nejsou z hlediska stavebního zákona zcela jistě splněny podmínky k pronájmu – oficiálně se v objektu nachází pouze jedna bytová jednotka. Z hygienických důvodů je také nevyhovující vliv na okolní prostředí – dlouhodobý problém s odpadem, přepadem jímky, ohrožení obecního toku septikem, zápach, nepořádek. Z hlediska občanského soužití jsou zde problémy jako je rušení klidu, špatné sousedské vztahy i problémy uvnitř samotné komunity. Majitel domu na výzvy zaměstnanců městského úřadu dát věci do pořádku vytrvale nereaguje.

Kromě objektu 256 jsou osoby ohrožené sociálním vyloučením rozptýlené v bytech na sídlišti, které se nalézá v blízkosti nádraží, a v objektu 253 (bývalá spořitelna). Zde se ovšem nevyskytuje hrozba obchodování s chudobou a prozatím ani problémy v oblasti občanského soužití. Majitel č.p. 253 komunikuje s městem a uvedl byty do odpovídajícího technického stavu.

4.3 Dávky v hmotné nouzi

Dávky v hmotné nouzi (HN) jsou nepojistné dávky sloužící jednotlivcům či rodinám s nízkými příjmy, kteří nejsou schopni zajistit zlepšení kvality svého života vlastním přičiněním a jsou ohroženi sociálním vyloučením. Smyslem dávek HN je zajistit těmto lidem naplnění základních životních potřeb, tedy se jedná o nejnnutnější náklady na bydlení, ošacení, jídlo, případně další předměty denní potřeby. V České republice rozlišujeme tři typy dávek: Příspěvek na živobytí (PnŽ), doplatek na bydlení (DnB) a mimořádnou okamžitou pomoc (MOP)¹. Počet vyplacených dávek v hmotné nouzi vhodně ilustruje vývoj a rozsah sociálního vyloučení v lokalitě. Pro identifikaci lokalit s vyšším podílem sociálně vyloučených osob je vhodným nástrojem analýza rozložení příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi, která zohledňuje i počet společně posuzovaných osob.

Tabulka 1 nabízí přehled počtu vyplacených dávek PnŽ ve Velkých Hamrech a relevantních územních celcích v průměrném měsíci toho kterého roku počínaje rokem 2018. V roce 2018 končilo strategické období vázané na SPSZ 2016-2018. Po něm následovalo období dílčí vzdálené podpory a na něj nyní navazuje nové strategické období vázané na SPSZ 21+.

Tabulka 1: Počet PnŽ vyplacených v průměrném měsíci

	2018	2019	2020	2021	2022 (1.kvartál)
Velké Hamry	42	34	37	38	34
Tanvald - SO ORP	390	334	342	368	334
Jablonec nad Nisou - okres	929	761	758	825	761
Liberecký kraj	3509	2623	2581	2760	2554
ČR	79033	63119	61605	65094	59684

Zdroj: MPSV

Ve sledovaném období nedochází ve Velkých Hamrech k žádným rapidním změnám ve vyplácení dávek PnŽ. Ačkoli je na první pohled patrný mírný pokles v roce 2022 (konkr. v I. kvartále) oproti roku 2018, pro celkový průměr v roce 2022 lze předpokládat spíše mírný nárůst. Je tedy možné konstatovat, že **počet vyplacených PnŽ je ve sledovaném období ve Velkých Hamrech konstantní**. Podobně je tomu v ORP Tanvald. V roce 2019 počet vyplacených PnŽ klesl o necelých 15 %, v následujících letech se však začal opět mírně zvedat. V ostatních územních celcích (okres, kraj, ČR) pozorujeme klesající trend v počtu vyplacených dávek, ačkoliv během roku 2020 se křivka mírně zvedla (patrně dopad pandemie covid-19).

Tabulka 2 zobrazuje vývoj počtu vyplacených dávek DnB ve stejném období. **I v případě dávek HN určené na bydlení je ve Velkých Hamrech situace konstantní**. Počty se v průběhu uplynulých 5 let mění pouze v jednotkách. V ORP Tanvald byl největší pokles zaznamenán v roce 2019, od roku 2020 se počet vyplacených DnB opět mírně zvedá. Podobný trend lze vidět i v ostatních územních celcích. Významnější poklesy v roce 2019 jsou pravděpodobně dopadem zavedení tzv. bezdoplatkových zón. Obce s vyšším podílem

¹ Dávka MOP je vyplácena jako jednorázová pomoc při nenadálé životní události, proto jí v následné analýze nebude věnována pozornost.

sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených obyvatel aplikovaly toto opatření ve snaze předejít zneužívání dávek a zamezit tak obchodování s chudobou. Bezdotkatkové zóny však byly v září 2021 zrušeny Ústavním soudem. Nárůst v počtu vyplácených DnB lze přičíst i této skutečnosti.

Tabulka 2: Počet DnB vyplácených v průměrném měsíci

	2018	2019	2020	2021	2022 (1.kvartál)
Velké Hamry	23	21	22	23	25
Tanvald - SO ORP	234	192	202	225	210
Jablonec nad Nisou - okres	536	448	444	512	474
Liberecký kraj	1754	1423	1420	1544	1481
ČR	40890	33851	32751	34883	33701

Zdroj: MPSV

Zajímavá je situace výplaty dávky DnB dle typu bydlení. Podrobnější přehled nabízí tabulka 3. **Lze vysledovat, že ve Velkých Hamrech naprosto převládá výplata DnB příjemcům ubytovaným v bytě.** Naopak nejméně tato dávka putuje do oblastí, kdy se příjemci HN nalézají v situaci bez přístřeší nebo hledají jiné formy alternativního bydlení. Z tabulky 3 je také patrné, že oproti konci druhého strategického období se zvedl počet vyplácených DnB v pobytových sociálních službách. Toto navýšení se týká seniorů ubytovaných v Domově důchodců a Domově s pečovatelskou službou. Kopíruje tak trend současné doby, kdy se sociální vyloučení týká stále většího počtu ohrožených seniorů.

Tabulka 3: Počet vyplácených DnB ve Velkých Hamrech podle typu bydlení (úhrn za rok)

	2018	2019	2020
Byt	230	181	205
Ubytovací zařízení	23	22	17
Jiný než obytný prostor	19	27	30
Pobytové sociální služby	2	19	12
Bez právního titulu, bez přístřeší nebo nezjištěno	0	0	1

Zdroj: MPSV

Tabulka 4 a tabulka 5 nabízí ještě pro srovnání průměrný měsíční počet příjemců včetně posuzovaných osob. Kategorie posuzovaných osob je velmi důležitá, neboť lépe vystihuje skutečný obraz sociálně vyloučených domácností. Mnohdy totiž může být „počet příjemců“, tedy domácností, zavádějící, jelikož neodráží skutečný počet sociálně vyloučených osob. Bohužel, údaje pro rok 2021 nebylo v tomto případě z dostupných zdrojů zjistit. V uvedeném meziročním srovnání došlo nejprve k poklesu, poté opět k mírnému nárůstu, a to pro obě sledované dávky.

Tabulka 4: Počet SPO v domácnostech příjemců PnŽ podle typu bydlení

	2018	2019	2020
Byt	91	63	76
Ubytovací zařízení	2	1	2
Jiný než obytný prostor	2	5	2
Pobytové sociální služby	2	3	1
Bez právního titulu, bez přístřeší nebo nezjištěno	3	10	7

Zdroj: MPSV

Tabulka 5: Počet SPO v domácnostech příjemců DnB podle typu bydlení

	2018	2019	2020
Byt	43	39	41
Ubytovací zařízení	2	1	2
Jiný než obytný prostor	2	5	2
Pobytové sociální služby	2	1	1
Bez právního titulu, bez přístřeší nebo nezjištěno	0	0	0

Zdroj: MPSV

I přes mírné viditelné zakolísání v roce 2019 je situace v oblasti výplaty PnŽ a DnB ve Velkých Hamrech od roku 2018 v zásadě stabilní. Počet příjemců, společně posuzovaných osob i počet vyplacených dávek se od konce druhého strategického období nijak výrazně nezměnil. Po větším poklesu v roce 2019 se počet obou dávek mírně zvyšuje.

4.4 Nezaměstnanost

Vývoj podílu nezaměstnaných ve Velkých Hamrech a relevantních územních celcích pro srovnání ilustruje tabulka 6. V době na konci strategického období v r. 2018 činil podíl nezaměstnaných v Hamrech 4,17 %, v ORP Tanvald byl podíl mírně vyšší (4,72 %), mezitím co jablonecký okres i Liberecký kraj zaznamenaly hodnotu pod 4 %, čímž se více přibližovaly celorepublikové hodnotě (3,33 %).

Podíl nezaměstnaných roste ve Velkých Hamrech konstantně od roku 2019. V ostatních uvedených územních celcích byl v tomto roce nejprve zaznamenán pokles. O postupném nárůstu lze mluvit až od roku 2020. **Od roku 2020 roste podíl nezaměstnaných ve všech krajích ČR a to v důsledku pandemie nemoci covid-19.** Pandemie s sebou přinesla řadu státních nařízení, díky nimž byla celá ekonomika ochromena. Díky státním kompenzacím však růst podílu nezaměstnaných není nijak překotný. **Liberecký kraj se nicméně v roce 2021 ocitá na pátém nejvyšším místě z hlediska podílu nezaměstnaných osob.**

Tabulka 6: Srovnání podílu uchazečů o zaměstnání ve Velkých Hamrech a relevantních územních celcích v letech 2018 až 2021 (údaje v % vždy pro měsíc prosinec)

	2018	2019	2020	2021
Velké Hamry	4,17	4,38	5,76	5,96
Tanvald - SO ORP	4,72	4,54	6,19	6,28
Jablonec nad Nisou - okres	3,55	3,11	4,28	4,14
Liberecký kraj	3,50	3,25	4,32	4,02
ČR	3,33	3,10	4,20	3,80

Zdroj: MPSV, ČSÚ

Pro popis stavu sociálního vyloučení je více vypovídající srovnání podílu **dlouhodobě nezaměstnaných** (evidovaných déle než 12 měsíců) na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání. Skupina dlouhodobě nezaměstnaných se totiž přesněji překrývá s populací sociálně vyloučených. Při pohledu na tuto statistiku (viz tabulka 7) zjišťujeme, že se **podíl uchazečů o zaměstnání nacházejících se nepřetržitě v evidenci více než 12 měsíců mezi lety 2018 a 2021 mírně snížil**: v roce 2018 tvořili dlouhodobě nezaměstnaní 44 % všech uchazečů o zaměstnání, mezitím co v roce 2021 to bylo 39 %.

Tabulka 7: Srovnání podílu dlouhodobě nezaměstnaných ve Velkých Hamrech v letech 2018 až 2021 (údaje v %)

	2018	2019	2020	2021
Podíl nezaměstnaných do 12 měsíců	2,32	2,94	3,72	3,63
Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců	1,85	1,44	2,04	2,33
Podíl nezaměstnaných celkem	4,17	4,38	5,76	5,96
Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců k celkovému podílu nezaměstnaných	44,29	32,90	35,40	39,11

Zdroj: MPSV, ČSÚ

Vysoký podíl uchazečů o zaměstnání je ve Velkých Hamrech palčivé téma. Zaměstnanost v obci je nižší oproti celorepublikovému průměru, na druhou stranu v rámci mikroregionu Tanvaldska se drží na lepších hodnotách. Z rozhovorů s aktéry vyšlo najevo, že dlouhodobá nezaměstnanost je tradičně vyšší u obyvatel SVL, což je stav, který se neliší od jiných SVL². Obecně je problém se získáním a udržením zaměstnání u osob s nízkou kvalifikací, malými pracovními zkušenostmi a často vysokou mírou zadluženosti. **Častěji zmiňovaný problém je možnost získání práce „na černo“, což je jev v území často skloňovaný a odvíjí se od nabídky některých zaměstnavatelů, kteří pracovníky mimo zákonný rámec nabírají.** Využívání jsou v tomto případě právě lidé méně kvalifikovaní bez orientace v právních souvislostech. Práce „na černo“ patří mezi běžné projevy adaptace na život v SVL. Důležitým aktérem v oblasti zaměstnanosti v místě je město, které dlouhodobě zajišťuje možnost uplatnění v rámci veřejně prospěšných prací - VPP (pracovníky zaměstnává zejména v rámci technických služeb a provozu dotřídovací linky recyklovaného odpadu). Navzdory možnostem je stále úspěšnost pracovníků, kteří prošli VPP, v následném uplatnění na volném trhu práce

² Rozhovor 28.6.2022, rozhovory 26.7.2022

i nadále nízká. Komplexní program podpory zaměstnanosti ve Velkých Hamrech dosud nebyl realizován (SPSZ 2021+).

4.5 Zadluženost

Popis situace v oblasti zadluženosti ve Velkých Hamrech vychází z veřejně dostupných dat, a to sice z *Mapy exekucí*, *Mapy bankrotů* a dat zveřejňovaných Exekutorskou komorou ČR.

Podle údajů zveřejněných Exekutorskou komorou ČR k 30. 6. 2022 bylo ve Velkých Hamrech v exekuci 213 fyzických osob (tzv. počet povinných). Jednalo se o 8,04 % z celkového počtu obyvatel, který činil 2650 osob. Celkový počet exekucí činil 842, což tvoří ve sledovaném období 5,2 exekucí na osobu. Celkový dluh dosahoval ve Velkých Hamrech výše 71 215 234 Kč.

V tabulce 8 je uvedeno srovnání rozdílu počtu osob v exekuci a počtu exekucí s údaji za Liberecký kraj a ČR podle dat Exekutorské komory ČR. Podíl osob v exekuci byl ve Velkých Hamrech o 1,64 procentních bodů vyšší než v ČR a o 0,28 procentních bodů vyšší než v Libereckém kraji, který je při srovnání s ostatními kraji na třetím místě v poměru počtu exekucí a počtu obyvatel. Průměrný počet exekucí na osobu je v porovnání s Libereckým krajem a Českou republikou o něco vyšší. Ve Velkých Hamrech je tento počet 6,6 exekucí na osobu, v Libereckém kraji 6,2 a v ČR 6,1.

Tabulka 8: Přehled podílů osob v exekuci a počtů exekucí ve Velkých Hamrech, v Libereckém kraji a ČR k 30.6.2022

	Velké Hamry	Liberecký kraj	ČR
Počet povinných osob v exekuci	213	34 337	683 239
Podíl osob v exekuci	8,04 %	7,76 %	6,4 %
Celkový počet exekucí	1405	212 091	4 165 938
Průměrný počet exekucí na osobu	6,6	6,2	6,1

Zdroj: Exekutorská komora ČR

Přehled vývoje situace ve Velkých Hamrech poskytuje tabulka 9 srovnávající počty a podíly exekucí v letech 2017, 2019 a 2021 na základě dat z *Mapy exekucí* a dat z *Exekutorské komory ČR*. Přestože celkový počet exekucí od roku 2019 klesl a během let klesl i počet osob v exekuci, průměrný počet exekucí na osobu naopak vzrostl, čemuž odpovídá i nárůst podílu osob s více než 10 exekucemi. Jsou to pak právě vícečetné exekuce, které představují velký problém. Podíl osob s více než 10 exekucemi činil v roce 2017 17 %, během čtyř let vzrostl na 24,9 %.

Tabulka 9: Exekuce ve Velkých Hamrech v letech 2017, 2019 a 2021

	2017	2019 ³	2021
Počet obyvatel nad 15 let	2 314	2 304	2255
Počet osob v exekuci	310	261	217
Podíl osob v exekuci	13,4 %	11,33 %	10,39 %
Celkový počet exekucí	1598	1505	1483
Průměrný počet exekucí na osobu	5,2	5,8	6,83
Podíl osob s více než 10 exekucemi	17 %	18 %	24,9 %
Podíl dětí a mladistvých v exekuci	0 %	0 %	-
Podíl osob 18-29 let v exekuci	15 %	11 %	-
Podíl seniorů (56+ let) v exekuci	9 %	9 %	-

Pozn.: znak „-“ znamená, že údaj je nedostupný

Zdroj: Mapa exekucí, Exekutorská komora ČR

Dalším důležitým ukazatelem je poměr počtu osob v osobním bankrotu k počtu osob v exekuci v daném kraji a v ČR. Data ohledně bankrotů jsou znázorněna v tabulce 10. Tento poměr činil v roce 2021 23,5 %. Podle údajů z Mapy bankrotů za rok 2020 dosahoval počet osob v bankrotu ve Velkých Hamrech 51 osob. Podíl osobních bankrotů a exekucí zde byl o 5 procentních bodů vyšší než v Libereckém kraji a o 9,48 vyšší než v ČR. Průměrný věk dlužníka je zde o něco nižší než v Libereckém kraji a v ČR. Ve Velkých Hamrech jsou v osobním bankrotu v porovnání s krajem a republikou častěji muži, a naopak méně často manželé. Podíl osob ve věku 18 až 29 let i podíl seniorů je v tomto srovnání relativně podobný.

Tabulka 10: Srovnání podílů bankrotů ve Velkých Hamrech, Libereckém kraji a ČR v roce 2021

	Velké Hamry	Liberecký kraj	ČR
Podíl osob v bankrotu	2,26 %	1,72 %	1,27 %
Podíl muži / ženy	65 % / 35 %	53 % / 47 %	54 % / 46 %
Podíl manželů	23,5 %	25,4 %	27 %
Průměrný věk	46	45,5	45,8
Osobní bankroty vs. exekuce	23,5 %	18,5 %	14,02 %
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	8 %	9 %	8 %
Podíl seniorů (65+ let)	8 %	8 %	8 %

Zdroj: Mapa bankrotů

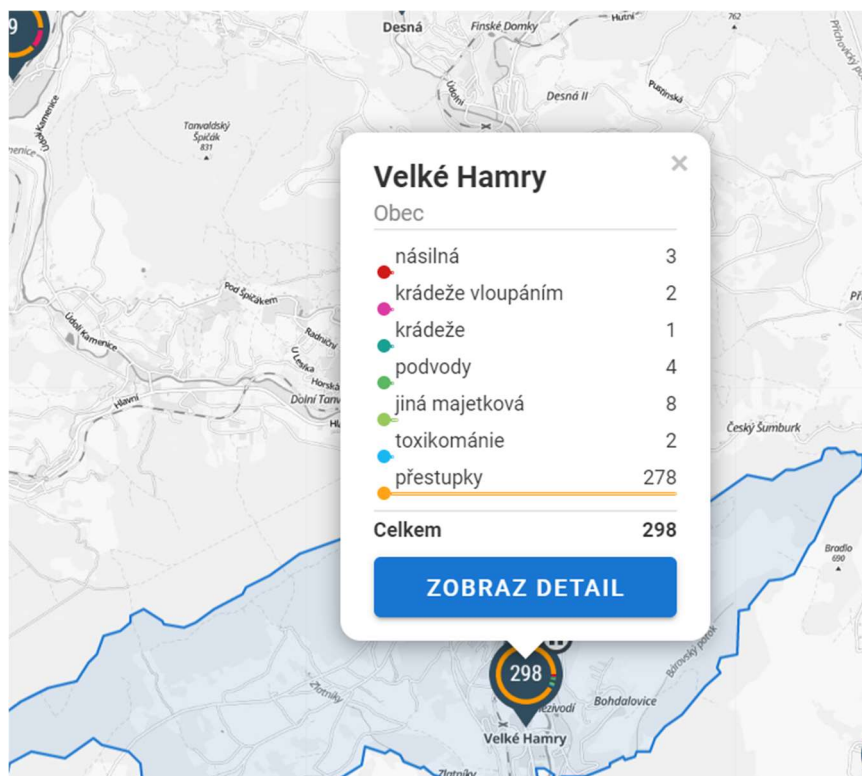
³ Údaje o počtu exekucí k 20. 4. 2020

4.6 Kriminalita

V situačních analýzách (2013, 2019) i v Evaluační zprávě z roku 2019 je uvedeno, že kriminalita není ve Velkých Hamrech vnímána jako velký problém. Dle rozhovorů s aktéry tento stav setrvává. V porovnání k ostatním obcím v Mikroregionu Tanvaldsko se Hamry drží na nízké hodnotě Indexu kriminality.

Mapa kriminality, aplikace provozovaná Policií ČR, uvádí pro Velké Hamry v uplynulém roce tento přehled deliktů (obrázek 1):

Obrázek 1: Počet přestupků a vybraných druhů trestných činů v období od 9/2021 do 9/2022

Zdroj: <https://kriminalita.policie.cz/>

Dle rozhovorů s aktéry patří mezi nejčastěji se objevující delikty ve správním obvodu Velkých Hamrů špatné parkování, zatoulaní psi nebo kočky a špatné zacházení s odpadem.

Velké Hamry stále nemají vlastní Městskou policii, obec má pouze smlouvu s Městskou policií v Tanvaldu o spolupráci. Přestupky a další situace, které by měla MP řešit, tak řeší často Státní policie. V oblasti prevence kriminality figurují v obci již tradičně 4 asistenti prevence kriminality (od roku 2016). V minulosti byli APK metodicky navázáni na PČR, tato spolupráce ale skončila (přestože byla hodnocena pozitivně) a nyní má město smlouvenou spolupráci v oblasti mentoringu APK s Městskou policií Tanvald. Financování APK po ukončení projektu v rámci KPSVL je nyní opět závislé na zdrojích z MV a MPSV (ÚP), které jsou těžko předvídatelné. Přestože se činnost APK dlouhodobě velmi osvědčila, je jejich zajištění v preferovaném počtu 4 pracovníků po roce 2021 nejisté.

Situace v rámci vzájemného soužití mezi romským a většinovým obyvatelstvem je ve městě poměrně stabilizovaná, v současnosti se nejedná o nijak velké společenské téma. Stěžejní roli v tomto hraje intenzivní terénní sociální práce (terénní pracovnice se zaměřením na romskou menšinu působí ve městě od roku 2014).

5. Zadání a cíle evaluace (metodologie)

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Rukověť evaluátora, ASZ, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 3. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 3: Postup při stanovování dopadů intervencí

Předkládaná aktualizovaná evaluační zpráva navazuje na evaluační design evaluace z roku 2019. V designu se tedy objevují strategické a obecné cíle ze SPSZ 2016-2018. Pro přiblížení evaluačního designu slouží schémata 4 a 5, která zobrazují opatření, kterými jsou dosahovány cíle ze SPSZ, výstupy a očekávané dopady. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci ve městě Velké Hamry, která probíhala od července do srpna 2022, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **desk research** - sekundární analýza dostupných dokumentů
- **polo-strukturované rozhovory** s místními institucionálními aktéry:
 - lokální konzultant
 - bývalá manažerka sociálního začleňování a ex-tajemnice města
 - vedoucí komunitního centra a terénní sociální pracovnice města
 - vedoucí sociálně správního odboru
 - starosta
 - manažer APK a městský policista
- **analýza dat**
 - z veřejně přístupných zdrojů (*mapa nezaměstnanosti, mapa exekucí, mapa kriminality, data MPSV, GŘ ÚP, ČSÚ*)
 - poskytnutá místními aktéry (Komunitní centrum Klubovna)

5.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2016–2018 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu od roku 2019. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží na prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- Vytvořila či přispěla opatření k dosažení dopadů v střednědobém a případně dlouhodobém horizontu?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Komu dopady opatření pomohly, jakým způsobem a za jakých okolností?
- Objevily se nějaké rozdíly v dopadech opatření na různé věkové, etnické či genderové skupiny osob?
- Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
- Objevily se nějaké nezamýšlené dopady (pozitivní a negativní) opatření, např. dopady na vztahy mezi příjemci a osobami, které nebenefitovaly z implementace opatření?
- Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
- Jaké další investice jsou vyžadovány pro to, aby byla zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?
- Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Páteční otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jak klíčoví aktéři hodnotí klíčové Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Jaké hlavní výzvy stojí před Lokálním partnerstvím do budoucna?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna na počáteční reflexi a sumarizaci zjištění Evaluace z roku 2019, následně je v jednotlivých podkapitolách rozpracováno, jaké změny se v kontextu střednědobých, příp. dlouhodobých, dopadů v oblasti sociálního začleňování udály. Dopady jsou vyhodnoceny i z pohledu parametrů KPSVL. Kapitulu ukončuje vyhodnocení spolupráce s ASZ ve sledovaném období.

5.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsou zmíněna již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systemové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztahených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvěrnější obraz stavu lokality.

5.3 Tematické zúžení evaluace

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti (např. bezpečnosti) je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Evaluační zprávy se proto zaměřují vždy na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ** na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování. Při výběru této oblasti bude přihlédnuto ke specifikům evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **v obci Velké Hamry vybrána pro evaluaci v roce 2019 oblast Zaměstnanost a sociální služby** v kombinaci s oblastí **Bezpečnost a prevence kriminality**.

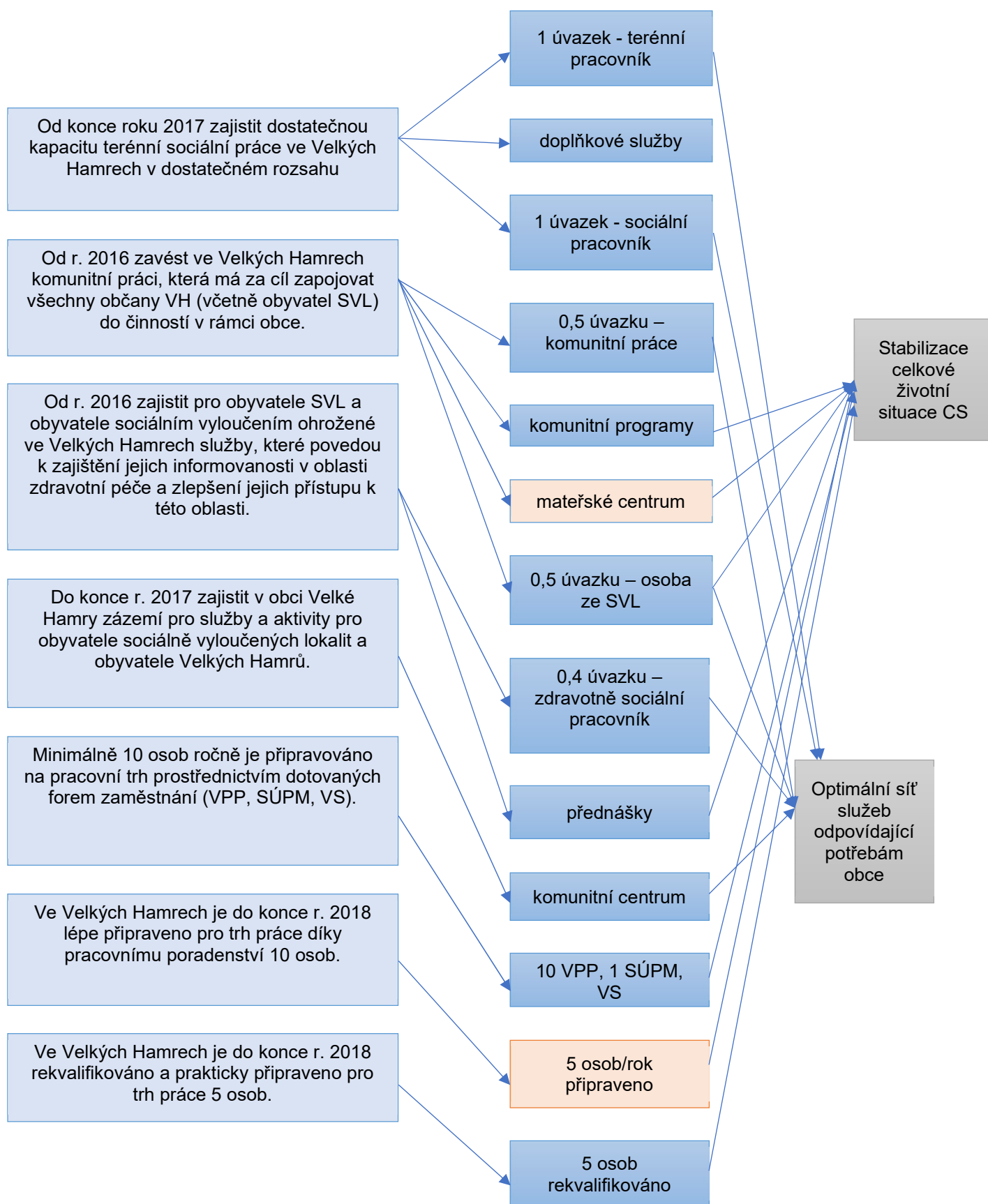
6. Hlavní zjištění

V SPSZ 2016–2018 nejsou jednoznačně definovány očekávané dopady nastavených opatření. Při jejich formulaci bylo vycházeno z analytické části SPSZ a z pojmenování jednotlivých priorit. Na základě těchto oblastí a v kontextu charakteru nastavených opatření byly pro evaluaci v roce 2019 definovány **3 následující dopady**:

- *Minimalizace bezpečnostních rizik a sociálně patologických jevů,*
- *Optimální síť služeb odpovídající potřebám obce,*
- *Stabilizace celkové životní situace CS.*

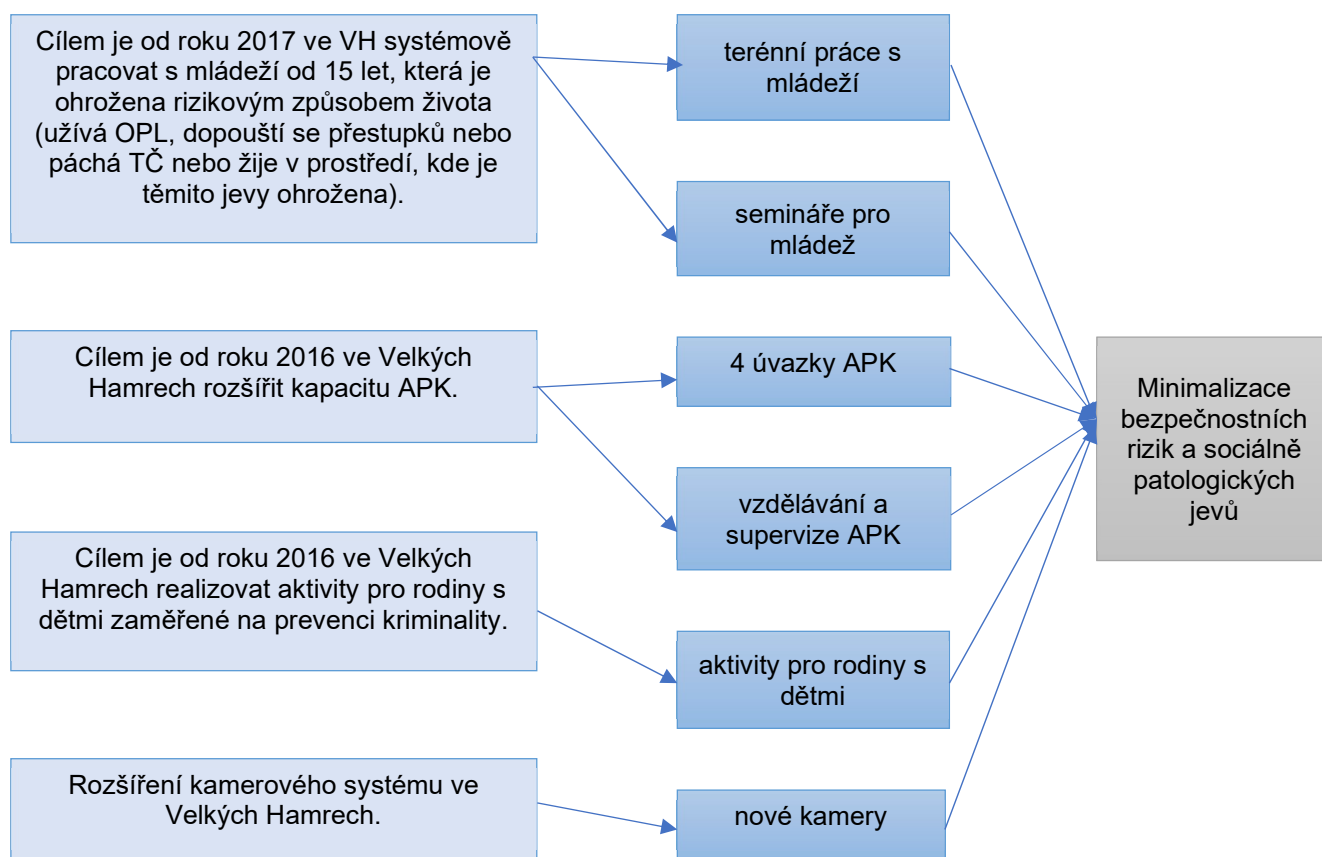
Podrobné **propojení cílů definovaných v SPSZ, výstupů plánovaných opatření a definovaných dopadů** je ilustrováno v následujících schématech. Opatření, resp. výstupy, které nebyly realizovány, jsou ve schématu vyznačeny červeně.

Schéma 4: Evaluované cíle, výstupy a dopady pro oblast Zaměstnanost a sociální služby

Zdroj: EZ Velké Hamry 2019

Schéma 5: Evaluované cíle, výstupy a dopady pro oblast Bezpečnost a prevence kriminality

Zdroj: EZ Velké Hamry 2019

6.1 Reflexe a konkluze vycházející z Evaluace Velké Hamry 2019

První evaluační šetření bylo realizováno v posledním kvartále roku 2019, zpráva byla finalizována v prosinci 2019. Evaluace v první řadě cílila na vyhodnocení priorit a opatření vycházejících ze SPSZ 2016-2018. Realizace opatření vycházející z plánu byla velmi úspěšná. Jediné výstupy, které se nepodařilo naplnit, byly (1) počet osob připravených pro trh práce díky pracovnímu poradenství a (2) mateřské centrum. Hlavní zjištění z evaluace lze shrnout takto:

1) Nastavení optimální sítě služeb

Implementace Strategického plánu výrazně zvýšila kapacity sociálních služeb v obci a tím přispěla k nastavení optimální sítě služeb odpovídající potřebám obce. V praxi to znamená, že vznikly nové pozice a byly navýšeny úvazky v terénní a komunitní práci. Před vstupem ASZ do lokality byla nabídka služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením velmi skromná. Díky dvěma Strategickým plánům se podařilo vytvořit Komunitní centrum, v něm v zásadě období NZDM, dále významně posílit terénní sociální práci na obci, stejně jako přijmout odpovídající počet komunitních pracovníků tak, aby potřeby cílové skupiny v Hamrech byly lépe saturovány.

Dále byla vytvořena Lokální koncepce sociálního bydlení, která vznikla v rámci projektu Pilotní ověření implementace systému sociálního bydlení na lokální úrovni v obci Velké Hamry CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006189. Koncepce měla za důsledek zásadní změnu v oblasti bydlení. Město díky ní vytvořilo 15 sociálních bytů, čímž se stalo první a zároveň stále jedinou obcí v mikroregionu, která byla ochotná na systém sociálního bydlení přistoupit.

2) Asistenti prevence kriminality

Zásadní změnu v této oblasti lze připsat opatření rozšiřující tým APK ze 2 na 4. APK jsou velice kladně vnímány nejen aktéry, ale i všemi obyvateli obce včetně obyvatel SVL. Jsou navázány na MP ČR, která zajišťuje mentoring. Vzhledem k tomu, že jsou Hamry menší obcí, kde funguje vzájemná kontrola mezi obyvateli, není v obci vytvářeno kriminogenní prostředí – APK tak plnohodnotně substituují činnost Městské policie, která ve Velkých Hamrech absentuje.

3) Lokální partnerství

Příchod ASZ do lokality s sebou přinesl celou řadu pozitivních změn. Zejména co se týká sesíťování aktérů. Aktéři kvitují především přínos zkušeností z dalších lokalit, propojení aktérů v rámci Lokálního partnerství a zjednodušení vzájemné spolupráce díky pravidelnému osobnímu kontaktu na pracovních skupinách. Významnou roli sehrála i osoba lokálního konzultanta, která pomohla procesy nastartovat a rozhýbat. Spolupráce a komunikace aktérů v rámci LP je dobrá, partnerská a efektivní.

4) Stabilizace (zlepšení) životní situace cílové skupiny

Stabilizace životní situace osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených je v EZ stanoveno jako jeden ze tří dopadů. V evaluační zprávě je vyzdvíženo, že se jedná o dopad, který se proměňuje v čase, a je tedy vhodné ho vyhodnocovat průběžně. Během prvního evaluačního šetření byly projekty v začátku realizace a nebylo ještě možné situaci vyhodnotit v kontextu střednědobých či dlouhodobých dopadů. Evaluace 2019 zmiňuje především posun ve vzdělávání dětí pocházejících ze SVL. Před implementací SPSZ 2016-2018 všechny děti žijící v SVL ve Velkých Hamrech navštěvovaly ZŠ speciální v Tanvaldu. Díky usilovné a systematické práci terénní a komunitní pracovnice, ve spolupráci se ZŠ Velké Hamry a zřizovatelem, se však podařilo přesunout děti do ZŠ Velké Hamry.

6.2 Dopady evaluovaných opatření SPSZ 2016-2018 a jejich zhodnocení v roce 2022

V této kapitole budou vyhodnoceny dopady formulované v EZ 2019 z perspektivy uplynulých tří let. Na vyhodnocení současné situace slouží především informace získané z polostrukturovaných rozhovorů s klíčovými aktéry. Tyto informace jsou vhodně doplněny výsledky z frekvenční analýzy v kontextuální části dokumentu.

Pro přiblížení stavu v oblasti sociálního začleňování v Hamrech slouží tabulka 11 zobrazující přehled realizovaných aktivit a projektů, včetně těch právě probíhajících.

Tabulka 11: Přehled realizovaných aktivit a projektů ve Velkých Hamrech

Aktivita	Období	Zdroj	Projekt
Terénní pracovníce	Od 2014 (1,0 úvazek)	Úřad vlády ČR /město	Úřad vlády Podpora terénní práce
Asistenti prevence kriminality	2014 – 2016 (2 pracovníci)	Ministerstvo vnitra /město	
	2016 – 2017 (4 pracovníci)	Ministerstvo vnitra /město	
	2017 – 2019 (4 pracovníci)	MPSV /město (v rámci KPSVL)	OPZ Asistent prevence kriminality 2017 - 2019 ve Velkých Hamrech CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0005708
	2019 – 2021 (4 pracovníci)	ÚP (MPSV) /Ministerstvo vnitra /město	
Klubovna (komunitní centrum)	Od 2017	MPSV /MŠMT / město (v rámci KPSVL)	
Sociální a komunitní práce	2017 – 2019 (0,5 úvazku – sociální pracovník při obci; 0,25- komunitní sociální pracovník; 1,0 úvazku – komunitní pracovník; 0,25 úvazku – pracovník komunitního centra; 0,25 úvazku – zdravotně sociální pracovník)	MPSV /město (v rámci KPSVL)	OPZ Sociální a komunitní sociální práce ve Velkých Hamrech CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006110
	2020 – 2022 (2,0 úvazku – komunitní pracovníce; 0,25 úvazku komunitní sociální pracovník)	MPSV /město (MAS Rozvoj Tanvaldska)	OPZ Komunitní a sociální práce ve Velkých Hamrech CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0012017
Sociální bydlení	2017 – 2019 (vytvoření a schválení systému sociálního bydlení)	MPSV /město	OPZ Pilotní ověření implementace systému sociálního bydlení na lokální úrovni v obci Velké Hamry CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006189
	2017 - 2022 (vybudování 4 sociálních bytů rekonstrukcí)	MMR /město (v rámci KPSVL)	IROP Sociální byty ve Velkých Hamrech CZ.06.2.56/0.0/0.0/16_033/0003064 (Sociální bydlení II.) Sociální byty v č.p. 519 Velké Hamry CZ.06.4.59/0.0/0.0/18_107/0013010

Zdroj: SPSZ 21+

6.2.1 Dopad 1 Minimalizace bezpečnostních rizik a sociálně patologických jevů

V tabulce 12 jsou uvedeny ukazatele, jimiž lze uvedený dopad lépe měřit (mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy):

Tabulka 12: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů pro dopad 1

Dopad	Evaluační ukazatele
Minimalizace bezpečnostních rizik a sociálně patologických jevů	<ul style="list-style-type: none"> míra spokojenosti s APK snížení počtu přestupků a trestných činů snížení rizikového trávení volného času dětí a mládeže existence platformy pro spolupráci v oblasti bezpečnosti počet strategických dokumentů/opatření zapojení do komunitních aktivit ze strany romské menšiny i majority

Z bezpečnostní analýzy, která je součástí Plánu prevence kriminality 2020 – 2022, vyplývá, že **dosavadní aktivity města v oblasti sociálního začleňování spolu s působením asistentů prevence kriminality v obci mají za následek průběžné snižování počtu trestných činů a přestupků v občanském soužití.** Město Velké Hamry nemá vlastní městskou policii, spadá do územní působnosti Obvodního oddělení PČR Tanvald. Město vnímá jako problematické nedostatečné sdílení informací a koordinaci postupů s PČR, zejména v oblasti drogové kriminality a podvodů.

Nejvýraznější aktivitou v oblasti prevence kriminality na území města je zajištění činnosti asistentů prevence kriminality, kteří v počtu 4 pracovníků působí v obci od roku 2016 (do té doby, mělo město pouze 2 APK a nebyl tak zajištěn celodenní režim). **V minulosti byli APK metodicky navázáni na PČR, tato spolupráce ale skončila (přestože byla hodnocena pozitivně) a nyní má město smlouvanou spolupráci v oblasti mentoringu APK s Městskou policií Tanvald.** Financování APK po ukončení projektu v rámci KPSVL je nyní opět závislé na zdrojích z MV a MPSV (ÚP), které je těžko předvídatelné. Přestože se činnost APK dlouhodobě velmi osvědčila, je jejich zajištění v preferovaném počtu 4 pracovníků po roce 2021 nejisté. Spolupráce v oblasti prevence s PČR koordinovaně neprobíhá, jedná se o jednotlivé samostatné akce (které ale bývají rovněž pozitivně hodnoceny).

Tabulka 13: Kapacity pro zajištění činnosti APK ve městě

APK	Celkový počet úvazků na výkon práce komunitního pracovníka v obci	Celkový počet pracovníků zaměstnaných v rámci úvazků	Zdroj financování jednotlivých úvazků
2016	4	4	MV program prevence kriminality + město
2017	4	4	MPSV + KPSVL + město Asistent prevence kriminality 2017–19
2018	4	4	MPSV + KPSVL + Město Asistent prevence kriminality ve Velkých Hamrech 2017 – 2019
2019	4	4	MPSV + KPSVL + Město Asistent prevence kriminality ve VH 2017 -2019
2020	4	4	MV program prevence kriminality + ÚP + město

Zdroj: SPSZ 21+

Co se týče preventivních aktivit zaměřených na děti, mládež a mladé dospělé, je činnost na území města částečně nevyrovnaná. Velmi aktivní je v tomto směru škola a komunitní centrum. Ovšem část dětí, mládeže a mladých dospělých, které již nejsou v kontaktu s místní ZŠ a zároveň nepatří mezi návštěvníky komunitního centra, je mimo dosah jakékoliv preventivní práce (ať již obecně v oblasti prevence nežádoucích společenských jevů nebo oblasti zaměřené na prevenci užívání návykových látek). Zároveň nejsou známé informace o využívání kapacit typu NZDM, komunitních center, terénních programů či kontaktních center touto cílovou skupinou v širším okolí.

Velké Hamry jsou z hlediska spolupráce s ASZ atypické tím, že mají v současnosti 2 lokální konzultanty. Každý lokální konzultant zodpovídá za jiné tematické oblasti. **Platforma pro oblast bezpečnost existuje, schůzky probíhají nepravidelně na Městském úřadu.** V současné době se řeší především nadcházející Plán prevence kriminality pro roky 2023 – 2025. ASZ nabízí možnosti účasti i analytické spolupráce na tomto dokumentu. Hamry disponují třemi Plány prevence kriminality, které se aktualizují po dvou letech. V současnosti je připravován třetí SPSZ, v němž se oblast kriminality pochopitelně jednotlivě řeší. V roce 2014 proběhlo také šetření nazvané Analýza strachu ve Velkých Hamrech, prováděli ho zástupci z Centra aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT) při Katedře antropologie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Výsledky této studie předkládá i EZ Velké Hamry 2019. Zároveň je v první evaluační zprávě doporučeno analýzu strachu a viktimizace v obci v budoucnosti aktualizovat.

Zatímco komunitní práce zaměřená na romskou menšinu přináší pozitivní výsledky, aktivity komunitního rázu zaměřené na obyvatele města jako celku s cílem podpory vzájemného soužití všech obyvatel jsou zatím spíše výjimkou. Stejně tak není uchopena cílová skupina dětí a mládež ohrožená negativními společenskými jevy, která nepatří mezi cílovou skupinu komunitního centra a pro kterou nejsou atraktivní volnočasové aktivity nabízené školou či místními zájmovými spolky.

6.2.2 Dopad 2 Optimální síť služeb odpovídající potřebám obce

V tabulce 14 jsou uvedeny ukazatele, jimiž lze uvedený dopad lépe měřit (mohou opět být kvantitativní i kvalitativní povahy):

Tabulka 14: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů pro dopad 2

Dopad	Evaluační ukazatele
<i>Optimální síť služeb odpovídající potřebám obce</i>	<ul style="list-style-type: none"> • změna kapacity sociálních služeb za dané období • změna kapacity komunitního centra za dané období • zvýšení dostupnosti bytů a následná dostupnost navazujícího bydlení pro ohrožené rodiny • propracovaný systém hodnocení žádostí na soc. bydlení • změna v počtu nově obsazených sociálních bytů

Kapacita služeb

Intenzivní sociální práce je v území zásadním pilířem aktivit v oblasti sociálního začleňování. V současné době ve městě působí **sociální pracovníce a terénní pracovníce, zaměstnané v rámci městského úřadu.** Sociální pracovníce se zaměřuje převážně na cílovou skupinu seniory a ZTP a terénní pracovníce zejména na romské klienty a osoby i rodiny sociálně vyloučené a vyloučením ohrožené. Obě pracovníce vzájemně spolupracují a klienty propojují

s vhodnými a dostupnými sociálními službami a dalšími oblastmi podpory. V rámci projektu, ze kterého je aktuálně financován chod komunitního centra je zaměstnána další sociální pracovnice na velmi nízký úvazek, její činnost je vázána na činnost komunitního centra.

Na území Velkých Hamrů dále sídlí ze sociálních služeb pouze pečovatelská služba zřizovaná městem a domov pro seniory, jehož zřizovatelem je Liberecký kraj. Kromě vlastních kapacit terénní, sociální práce probíhá spolupráce s organizacemi DRAK z.s. a její službou Ošatník, Fokus Liberec, Azylový dům v Jiřetíně pod Jedlovou, Romodrom o.p.s., Romany art workshop z.s., Roma Tanvald z.s.. V oblasti sociálně zdravotní péče je to nemocnice Tanvald a Jablonec n. Nisou, Semily, terénní zdravotní péče Smržo-medic (Smržovka), odlehčovací služba Jablonec nad Nisou (Centrum sociálních služeb), Rodina 24. V oblasti psychologické podpory je nejdostupnější Poradna pro manželství, rodinu a mezilidské vztahy Jablonec. **Úplně chybí zajištění služeb zaměřených na drogovou prevenci a řešení problémů spojených se závislostními jevy** (SPSZ 2021+).

Významnou službou, jež Velké Hamry provozují, je **komunitní centrum**. Svou činnost zaměřuje hlavně na osoby a **rodiny sociálně vyloučené či vyloučením ohrožené, převážně romského původu**. Komunitní centrum poskytuje zázemí pro práci s mládeží i prostor pro zapojení rodin. Jeho kapacita je dlouhodobě vytížena, návštěvnost je vysoká a potřebnost se projevila i v době počáteční pandemie covid 19, kdy sloužilo jako zázemí pro vzdělávání dětí ze SVL při přechodu žáků na on-line výuku. V současnosti je po personální stránce komunitní centrum zajištěno z projektu MAS, další aktivity se momentálně podařilo zafinancovat z dotace ministerstva vnitra a dalších zdrojů. Nicméně udržitelné a předvídatelné financování po konci projektu MAS (2022) zajištěno není.

V současné době čerpá Komunitní centrum finanční podporu z projektu Sociální a komunitní sociální práce ve Velkých Hamrech, registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006110. Projekt je v realizaci od 1.1.2017 do 31.12.2022. V předchozí evaluační zprávě byl vyhodnocován projekt Sociální a komunitní sociální práce ve Velkých Hamrech, r.č. CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006110.

Od 1.1.2017 do 30.6.2022 je v projektu aktivně zapojeno **46 klientů** pocházejících ze SVL či ohrožených sociálním vyloučením. Těmto klientům bylo v uvedeném období poskytnuto **1832 hodin komunitní práce, 444 hodin poradenství** (sociálního, zdravotního) a v dotaci **5416 hodin** byly dětem a mládeži poskytovány **volnočasové aktivity**.⁴

Bydlení

Velké Hamry mají 284 městských bytů, v roce 2018 byl v rámci projektu IROP zrekonstruován 1 byt a k začátku roku 2022 byly v dalším projektu IROP zrekonstruovány 3 byty. Problémem však při jejich přidělování může být jejich velikost, kdy většina z těchto bytů (212) má velikosti 1+0 nebo 1+1, které jsou pro rodiny s dětmi ze SVL nevhodné. Na základě Lokální koncepce sociálního bydlení jsou byty členěny do několika kategorií – kromě standardních bytů jsou to sociální byty (max. 15 bytů), krizové byty a byty zvláštního určení. Pravidla přidělování bytů stanovuje Metodika pro přidělování bytů. Je rozdíl, zda žadatel žádá o standardní nebo sociální byt. Při žádosti o druhý zmíněný typ bytu je vždy s každým žadatelem provedeno sociální šetření. Z tohoto šetření je vyhotovena zpráva, která je předložena Radě města, která pak rozhodne o přidělení/nepřidělení a své rozhodnutí

⁴ Rozhovor, 28.6.2022

zdůvodní. **Kritéria přidělování však nelze považovat za zcela nediskriminační, neboť faktory podstatné pro posouzení vhodnosti přidělení sociálního bytu jsou podle metodiky přidělování bytů např. bezdlužnost vůči obci, legální pracovní poměr či bezúhonnost. Aktéři však zdůrazňují, že kritéria jsou posuzovaná individuálně, u bezdlužnosti např. s ohledem na dodržování splátkového kalendáře.** Další informace o sociálním bydlení a veškeré dokumenty vzniklé v rámci pilotního projektu včetně evaluace samotného projektu jsou dostupné na webových stránkách obce Velké Hamry. Z nastavení systému i vyjádření aktérů vyplývá, že systém není přístupný zcela pro všechny obyvatele SVL, což je dáno podmínkami přidělování bytů. Zároveň však obyvatelé, kterým byl byt přidělen, vnímají velký posun ve své životní situaci a vnímají ho i relevantní aktéři.

Jak již bylo popsáno výše, Velké Hamry jsou jedinou obcí v regionu, která svým obyvatelům poskytuje sociální bydlení a další specifické formy bydlení. Přesto se město konstantně potýká s problémy spojenými s obchodem s chudobou a poměrně intenzivní migrací sociálně vyloučených osob, převážně Romů, v území mikroregionu. Jejím podstatným zdrojem jsou obtíže se získáním standardního bydlení za běžných nájemních podmínek a další okolnosti spojené se specifiky sociálního vyloučení, jako je předlužení, lichva a obtíže se získáním regulérního zaměstnání na volném trhu práce. Město Velké Hamry má zpracované strategické a metodické dokumenty v oblasti bydlení a v rámci městského bytového fondu je aktivně činné v oblasti prevence ztráty bydlení (SPSZ 2021+).

6.2.3 Dopad 3 Stabilizace celkové životní situace CS

V tabulce 15 jsou uvedeny ukazatele, jimiž lze uvedený dopad lépe měřit (mohou opět být kvantitativní i kvalitativní povahy):

Tabulka 15: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů pro dopad 3

Dopad	Evaluační ukazatele
<i>Stabilizace životní situace obyvatel v SVL</i>	<ul style="list-style-type: none"> • změna v zaměstnanosti osob • změna v dluhové situaci osob • změna v životní (sociální a zdravotní) situaci osob ohrožených sociálním vyloučením • změna v úrovni znalostí a dovedností potřebných k osobnímu rozvoji a udržení si bydlení

Zadluženost a zaměstnanost

Jak bylo ukázáno výše, **podíl osob v exekuci je v Hamrech dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem.** Tento fakt koresponduje se situací na území velké části Libereckého kraje. Ovšem v rámci regionu Tanvaldska je situace ve Velkých Hamrech mírně lepší než v okolních obcích včetně Tanvaldu.

Město Velké Hamry má **akreditaci pro poskytování služeb v oblasti oddlužení** a svým obyvatelům v rámci terénní sociální práce poskytuje služby od základního dluhového poradenství až po podání návrhu na oddlužení. V případech, kdy město zjistí dluh občanů vůči městu, snaží se příslušný pracovník MěÚ komunikovat s dlužníkem a spolu se sociální /terénní pracovníci hledají příčinu a možné řešení situace dlužníka, případně sestavují splátkový kalendář. Situace občanů jsou pak posuzovány individuálně. Limitem dluhového poradenství poskytovaného obcí je pak jeho odbornost a kapacita pracovníků, neboť pro tyto služby není vyčleněna konkrétní osoba, ale je poskytováno v rámci další agendy pracovníků.

Dlouhodobým nedostatkem v širším území je absence kvalitního dostupného dluhového poradenství poskytovaného externím subjektem. Nejbližší možností je poradna Člověka v tísní v Liberci, na kterou se s konkrétními případy obrací i pracovníci města nebo Naděje v Jablonci nad Nisou (SPSZ 2021+). V září 2022 skončila akreditace města pro oddlužování, nicméně byla prohloubena spolupráce s Člověkem v tísní. Od r. 2023 by měl být pro Hamry outsourcován jeden stabilní dluhový poradce

Nezaměstnanost se v uplynulých třech letech ve Velkých Hamrech mírně zvyšuje, situace je ale ovlivněna pandemií covid-19 a s ní spojenými vládními nařízení omezujícími rozvoj ekonomiky. **Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných ve sledovaném období mírně klesl.** V lokalitě, stejně jako celém mikroregionu, je setrvalý problém s nabídkou volných pracovních míst pro osoby s kumulovanými sociálními problémy (nízká vzdělanost, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách). Lokální partnerství řeší, jak omezit výhodnost „práce na černo“ či jakým způsobem v obci rozjet sociální podnikání.⁵ Obyvatelé pocházející z nyní již neexistujících SVL bývají také zaměstnání v Technických službách města, což se v Hamrech osvědčilo jako dobrá praxe.

Změna v životní (sociální a zdravotní) situaci osob ohrožených sociálním vyloučením

Na zlepšení životní situace obyvatel Velkých Hamrů, jež jsou sociálně vyloučeni či jsou sociálním vyloučením ohroženi, se podepsalo samotné navýšení kapacity terénní a komunitní práce, stejně jako vznik a zavedení systému sociálního bydlení, to vše v součinnosti se zástupci města. Aktivní a propojující role samosprávy je v případě Velkých Hamrů stěžejní. Jasně viditelným a hmatatelným důkazem zlepšení „well-being“ všech obyvatel Velkých Hamrů je postupné vykupování a demolice nebezpečných objektů původně z rukou soukromých majitelů. Objekt Kartouzy, stejně jako o několik let později objekt Mezivodí, byl na Tanvaldsku v podstatě synonymum pro sociálně vyloučenou lokalitu. V dnešní době je situace dávno za tím, než tomu bylo před 10 či 15 lety. Snížil se nejen počet objektů, ale také počet osob, které lze za sociálně vyloučené označit. Kromě terénní sociální práce, která je zajišťována významnou osobností terénní pracovnice, zde funguje komunitní centrum, kam naprostá většina romské menšiny dochází denně. Město pomohlo nastavit komplexní podporu sociálně vyloučených rodin – nabídlo dlouhodobě nezaměstnaným práci nejprve formou VPP, posléze u Technických služeb města na stálo. Dalším bodem jak pak rozvíjející se systém sociálního bydlení, který ovšem v současné době stagnuje na určitém bodě relativně přísných pravidel pro získání smlouvy na sociální byt (viz. Vyhodnocení dopadu 2). **Dopady na životní situaci obyvatel Hamrů lze nejlépe prezentovat na příbězích konkrétních jednotlivců, které jsou doloženy v přílohách této zprávy.** Kazuistiky byly evaluátorovi poskytnuty vedoucí pracovníci Komunitního centra.

Změna v úrovni znalostí a dovedností potřebných k osobnímu rozvoji a udržení si bydlení

Na změně v tomto bodě se podílí veškerá sociální práce a sociálně-právní poradenství poskytované terénními sociálními pracovníky, komunitními pracovníky. Osobnímu rozvoji napomáhá i certifikované dluhové poradenství v rámci komunitního centra. Veškeré volní aktivity poskytované v komunitním centru zacílené na děti a mládež rovněž směřují především k osobnímu rozvoji.

⁵ Rozhovor 28.6.2022, rozhovory 26.7.2022

6.2.4 Celkové hodnocení dopadů

Ve Velkých Hamrech se podařilo nastavit dobře fungující a komplexní podporu pro osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené. Město dlouhodobě a aktivně přistupuje k řešení problematiky sociálního vyloučení. Kromě nutné prvotní terénní sociální práce se podařilo rozvinout Komunitní centrum Klubovna, navýšit počet APK na 4 pracovníky, zavést systém sociálního bydlení a neposledně udržet podporu v zaměstnávání osob ze SVL v technických službách města. Vývoj SVL, stejně jako frekvenční analýza uvedená ve 4. kapitole této zprávy, dokazuje, že situace ve stavu sociálního vyloučení v uplynulé dekádě zaznamenala značný pozitivní posun. Několik nevyhovujících a chátrajících objektů bylo odkoupeno a zbořeno, několik rodin se přestěhovalo, několik rodin dokázalo zlepšit svůj socio-ekonomický status tak, že se celkový počet sociálně vyloučených osob snížil takřka o polovinu. Přesto je ve Velkých Hamrech do budoucna potřeba překonat určité bariéry. Jedná se zejména o tyto body:

- Personální poddimenzování a nezastupitelnost v sociálních službách a komunitním centru;
- Nejistá udržitelnost stávajících projektů – konkr. Asistent prevence kriminality a Komunitní a sociální práce;
- Zajištění služeb zaměřených na drogovou prevenci a řešení problémů spojených se závislostními jevy, zejména u mladistvých;
- Velké množství zanedbaných objektů na prodej, které přitahují „obchodníky s chudobou“, v kombinaci s omezenými možnostmi obce vykupovat objekty.

6.3 Naplňování cílů KPSVL

Klíčovým východiskem tvorby strategického plánu sociálního začleňování je **koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který je v Metodice KPSVL definován jako: „Zajištění adresnosti, koordinace, konzistence a synergie místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF (Metodika koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám [online], 2021)“. Následující část evaluační zprávy se proto zaměřuje na ověření premis KPSVL a analyzuje, do jaké míry realizace opatření vycházejících ze strategického plánování splňuje preferované principy, jimiž **je adresnost, koordinace, konzistence a synergie**. Kromě uvedených principů se věnujeme také **udržitelnosti**, která je vnímána jako podmínka pro dlouhodobý efekt KPSVL.

V předkládané evaluační zprávě bude hodnocena současná situace v kontextu střednědobých až dlouhodobých dopadů.

6.3.1 Adresnost a relevance

Dostupné analytické podklady a zde popsaná frekvenční analýza dokazují, že město Velké Hamry je oblastí se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení. Pokud hodnotíme konkrétní obsah evaluovaného SPSZ, soustředěním zdrojů a kapacit, zacílením intervencí na řešení problémů, určením klíčových oblastí (bydlení a bezpečnost) lze taktéž považovat princip adresnosti za splněný.

Téma bydlení se ihned od začátku spolupráce ukázalo jako zcela stěžejní pro dlouhodobé řešení sociálního vyloučení ve městě. Stejně tak se prolínalo i téma bezpečnosti v podobě podpory činnosti APK. Témata jsou ostatně úzce spjata. **Relevance intervence ASZ**

ve Velkých Hamrech je také shodně vnímána členy LP. V rozhovorech⁶, byla spolupráce města s ASZ pozitivně hodnocena včetně adresnosti navrhovaných opatření.

6.3.2 Konzistence s potřebami

Konzistence navrhovaných opatření s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením naráží na bariery nedostatečné personální kapacity. Kapacity terénní sociální práce v obci jsou v současné době poddimenzované a není zajištěn zástup pracovníků. Současné kapacity jsou zároveň nedostatečné pro rozvoj dalších aktivit v oblastech zaměstnanosti, sociálního bydlení a dluhového poradenství. Jako nedostatečné jsou hodnoceny i kapacity pro péči o klienty s potřebou vyšší míry podpory v terénu – není možno zajistit u lidí s vyšší závislostí na péči. Zároveň je problém zajistit vhodné zařízení pro umístění nízkopříjmových seniorů (hlavně těch, kteří jsou na hranici, kdy nesplňují parametry pro přiznání nároku na dávky). Tedy při současné kapacitě a nastavení služeb zdravotně-sociálních je velmi obtížné hledat řešení pro tuto skupinu jak v terénu, tak v pobytové službě. Město při řešení jednotlivých případů v minulosti zkoušelo apelovat na KÚ Libereckého kraje. Jako nedostupné, pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, je dále pocíťováno právní poradenství. Obecně je v regionu problematické zajištění azylového či chráněného bydlení. Další cílová skupina, na jejíž potřeby není možné najít odpovídající službu, jsou drogově závislí, především mladiství.

6.3.3 Koordinace

Příchodem ASZ do lokality byly sesíťováni všichni možní, významní aktéři na poli sociálního začleňování. Od té doby je LP funkční a nezávisle na ASZ fungující.

Komunikace, koordinace a spolupráce mezi jednotlivými aktéry je vnímána jako potřebná a celkově přínosná. Vztah mezi jednotlivými aktéry (především vztah mezi městem, poskytovateli a APK) je vnímán jako partnerský. Co se týká koordinace a spolupráce mezi službami napříč spektrem sociálních a jiných služeb v oblasti sociální integrace, byla aktéry často skloňovaná slabá podpora ze strany ORP Tanvald.

6.3.4 Synergie na úrovni opatření

Koncoví uživatelé se velmi dobře zapojují do aktivit komunitního centra. Co se týče synergie v rámci projektů, tedy zaměření jednoho projektu na více tematických oblastí, je důležité uvést, že v rámci výzvy 52 bylo povinné zavést pracovní poradenství. V rámci projektu *Sociální a komunitní sociální práce ve Velkých Hamrech*, registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006110, je tedy klientům poskytováno rovněž základní pracovní poradenství.

Co v lokalitě chybí, jsou zejména psychologické a psychiatrické služby, ale také specializované zdravotnické služby či právní služby. Dalším bodem by bylo již zmiňované chráněné či azylové bydlení, zejména pro ohroženou skupinu seniorů.

6.3.5 Udržitelnost

V současné době je finalizován nový Strategický plán pro programovací období KPSV+. Současná politická reprezentace, úřednický aparát i neziskové a příspěvková organizace projevují jasnou vůli se zapojit do dalších plánovacích procesů. Bližší obrysy nadcházející spolupráce však dosud nejsou podrobněji známy (v důsledku náročných administrativních

⁶ Rozhovor 28.6.2022, rozhovory 26.7.2022

procesů v řízení ESF). Udržitelnost lze hodnotit jako dobrou v případě sociálního bydlení, neboť město má zájem udržet současných 15 bytů v tomto režimu v co nejdelším horizontu.

6.4 Spolupráce aktérů a ASZ

Tato podkapitola se soustředí na zhodnocení spolupráce Lokálního partnerství (LP) a ASZ. Členové LP jsou pro ASZ primární cílovou skupinou, protože právě na institucionální aktéry v obci zapojené do KPSVL má ASZ přímý vliv. Proces jejich spolupráce je popsán především skrze kritéria koordinace, synergie a udržitelnosti.

6.4.1 Koordinace a synergie

Aby bylo možné zdárně naplňovat cíle KPSVL, musí dobře fungovat LP. Spolupráce musí být kvalitně koordinovaná a aktéři by měli působit synergicky. Na to má významný vliv jak osoba lokálního konzultanta (LK), tak osoba manažera SPSZ spolu s postojem vedení města ke spolupráci, ale i vztahy mezi jednotlivými lokálními partnery. Ve Velkých Hamrech je toto vzájemné působení na vysoké úrovni. Manažerkou SPSZ je tajemnice města, která má agendu v popisu běžné práce. Jak již bylo zmíněno, v Hamrech působí dokonce 2 lokální konzultanti, přičemž každý má své oblasti působení. Díky tomu se LK věnují Hamrům opravdu pečlivě. Postoj starosty je otevřený a vztahy mezi lokálními aktéry jsou dobré – vzhledem k menší rozloze města i specifickým problémům hamerských sociálně vyloučených lokalit.

Síť spolupracujících aktérů lze v tomto období hodnotit jako naplněnou. Jediným subjektem, jehož služeb by bylo v lokalitě potřeba, je organizace zaměřující se na prevenci drogových závislostí. V minulosti se LP účastnila organizace Most k naději.

6.4.2 Udržitelnost

Jak již bylo několikrát zmíněno, SPSZ 2021+ nyní čeká na schválení zastupitelstvem po posledních změnách provedených v červenci 2022. Přes proklamovaný záměr aktérů pokračovat v KPSV+ je budoucnost nejasná. Zaměstnanci města se nicméně účastní také komunitního plánování a MAS Rozvoj Tanvaldska, lze usuzovat, že v integračních aktivitách bude lokalita pokračovat i bez případné spolupráce s ASZ.

6.4.3 Hlavní přínosy spolupráce

Spolupráce mezi městem a ASZ byla ve sledovaném období hodnocena jako velmi dobrá, ze strany města aktivní a oboustranně kladně hodnocená. Oba lokální konzultanti obdrželi výhradně pozitivní komentáře. Aktéři oceňují úroveň komunikace, odbornost i proaktivní zapojení ze strany obou konzultantů. Všichni respondenti v hodnocení spolupráce zmiňovali důležitost a smysluplnost pomoci sociálně vyloučeným, jak dokládá citace jedné z akterek:⁷

„Systematická práce se sociálním vyloučením má opravdu smysl. Především v malých obcích, kde se dá přistupovat ke klientům velmi individuálně. Důležité je především zapojit klienty jak v oblasti bydlení, tak zaměstnání, vzdělávání a komunitních aktivit. Přistupovat ke každé rodině, jak k celku. Nedávat nic nikomu zadarmo. Klient se především sám musí snažit, aby něčeho dosáhl. To se nám u mnoha rodin osvědčilo.“

V nastávajícím období KPSV+ vnímají aktéři roli ASZ především jako: „Podporu komunikace tématu sociální inkluze se zástupci města a s veřejností“, „Zdroj financí pro realizaci aktivit“, „Podporu komunikace tématu sociální inkluze se zástupci města a s veřejností“. „Nástroj

⁷ Rozhovor 26.7.2022

zvyšování koordinace a synergie všech zainteresovaných aktérů (město, NNO, MP, PČR, ÚP atd.)“, nebo „Zprostředkovatele know-how a úspěšné praxe z jiných lokalit“.⁸

Z hlediska doporučení pro ASZ do budoucna zazněly tyto komentáře⁹:

„Zaměřit se především na dobrou komunikaci směrem k veřejnosti a na podzim i k novým zastupitelům, aby aktivity v této oblasti nebyly ukončeny. Byl by to opravdu obrovský krok zpět.“

„Přimlouvala bych se za pravidelná setkávání aktérů.“

Závěrem shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství ve Velkých Hamrech:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vznik četné řady strategických dokumentů, včetně Místního komunikačního plánu 2021 - 2023 ▪ Aktivní a komplexní podpora ze strany města (možnost zaměstnávat obyvatele u technických služeb) ▪ Zájem vedení města o spolupráci s ASZ a řešení otázek sociálního začleňování ▪ Dlouhodobá a kvalitní komunikace a spolupráce mezi jednotlivými aktéry, zejména města a terénní sociální pracovníce ▪ Výborná a dlouhodobá spolupráce aktérů a APK, vedoucí k efektivitě práce asistentů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Personální poddimenzování sociálních služeb ▪ Nezastupitelnost terénní sociální pracovníce ▪ Menší frekvence schůzek LP v režimu vzdálené podpory – riziko pro udržitelnost efektivity LP v budoucnu bez ASZ ▪ Slabá podpora a spolupráce ze strany ORP Tanvald ▪ Nejistá finanční udržitelnost zřízených či rozšířených služeb

7. Závěry evaluace a doporučení

Předkládána evaluační zpráva aktualizuje (reviduje) evaluační zprávu z roku 2019. Oproti ní nevyhodnocuje naplňování opatření vycházející z SPSZ 2016-2018, ale aktualizuje stav sociálního vyloučení v obci z pohledu vývoje SVL, dávek a dalších kvantitativních atributů, a popisuje změny v zvolených oblastech dopadů ve střednědobém až dlouhodobém horizontu.

Dopady, které byly formulovány v EZ 2019, jsou následující:

- *Minimalizace bezpečnostních rizik a sociálně patologických jevů,*
- *Optimální síť služeb odpovídající potřebám obce,*
- *Stabilizace celkové životní situace CS.*

Bylo zjištěno, že činnost Asistentů prevence kriminality dlouhodobě přispívá ke snižování počtu přestupků a trestných činů v lokalitě. Síť služeb, která významně posílila své kapacity

⁸ Rozhovor 28.6.2022, rozhovory 26.7.2022

⁹ Rozhovor 28.6.2022, rozhovory 26.7.2022

díky podpoře projektů ze SPSZ 2016-2018, relevantně a adresně reaguje na potřeby cílové skupiny v lokalitě, avšak stále se potýká s neoptimálními podmínkami. Nejvýznamnější z nich jsou personální poddimenzování a absence preventivních služeb cílených na drogově závislé. Stabilizace celkové životní situace obyvatel sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených je průběžně naplňována a zlepšována. Velké Hamry spolupracují s ASZ od roku 2012 a za tu dobu byla přijata řada významných integrativních opatření. Z původních pěti objektů, které se daly označit jako SVL, zbyl pouze jeden. Počet osob v cílové skupině klesl o zhruba 40 %. Pomalu se zvyšuje zaměstnanost, řeší se dluhy, romské rodiny přihlašují své děti do MŠ a ZŠ Velké Hamry. Přesto stojí před akterý řada výzev, některé budou obsaženy v tabulce doporučení na nadcházející straně.

Tabulka 16: Evaluační doporučení

Číslo	Závěr	Popis	Doporučení
1.	Personální poddimenzování a nezastupitelnost v terénní a komunitní práci	Navzdory tomu, že byla kapacita terénní a komunitní práce díky finanční podpoře z KPSVL navýšena, nabídka stále převyšuje poptávku.	Hledat další možnosti financování; přijímat dobrovolník; zaškolovat nové komunitní pracovník a zvyšovat zastupitelnost.
2.	Absentují služby zaměřené na drogovou prevenci a řešení problémů spojených se závislostními jevy, zejména u mladistvých	Drogová závislost je stále nedostatečně podchycenou a neprobádanou oblastí. Ačkoliv se obecně ví, že se drogy v lokalitě užívají, neví se nic o jejich uživatelích. Problémem je hlavně zneužívání drog mladistvými nebo dokonce dětmi	Znovu oslovit pro spolupráci organizaci Most k naději, která pravidelně dojíždí do sousedního Tanvaldu i Smržovky.
3.	Omezené možnosti obce vykupovat objekty, neexistující podpora sociálního bydlení v okolních obcích a stále vysoké procento lidí v bytové nouzi předznamenávají kolotoč vzniku dalších SVL	V lokalitě trvá riziko vzniku dalších SVL – je zde mnoho zanedbaných a technicky špatných objektů, u kterých hrozí odkoupení soukromou osobou a rozvoj obchodu s chudobou	Oslovit ASZ kvůli monitoringu a analýzy potenciálních objektů pro vznik SVL.

Příloha – Kazuistiky klientů Komunitního centra

Kazuistika 1: Rodina M. a C.

Otec M. přišel do Velkých Hamrů jako dítě s rodiči z osady na východním Slovensku, základní školu absolvoval už v ČR (stejně jako sourozenci chodil od 1. ročníku do zvláštní školy, další vzdělání nemá). Matka C. je ze Slovenska. C. navštěvovala školu v osadě, nepravidelně (rodiče byli opakovaně sankcionováni za neplnění školní docházky dětí), potom byla doma. Otec mluví dobře česky, romsky a slovensky, matka jen romsky, málo slovensky, česky rozumí. Mají celkem čtyři děti, dceru B., navštěvuje ZŠ speciální v Tanvaldu, dceru C., dceru AM, a syna M., všechny tři mladší děti chodí do ZŠ ve Velkých Hamrech (škola má ve spolupráci s PPP nastavena podpůrná opatření pro děti sociálně znevýhodněné a pro děti z odlišného jazykového prostředí).

Rodina postupně bydlela skoro ve všech SVL ve Velkých Hamrech (Kartouzy, U Hasičárny, Panský dům, Mezivodí). V roce 2014, po zavedení pozice TP na MěÚ, začala spolupráce s terénní pracovníci.

Jako problém rodiče jednoznačně uváděli bydlení (přízemní, vlhký a plesnivý byt 2+1 s okny do zdi, s WC na chodbě, sprchovým koutem v kuchyni, ve zdevastovaném bytovém domě na Mezivodí), to si také přejí řešit. V rozhovoru vyplývá jako další problém dluhy (aniž by měli nějaké představy o svých závazcích a reálných možnostech řešení).

Terénní pracovníce s rodiči probírala reálné možnosti řešení jejich situace. Početná romská rodina je prakticky bez možnosti sehnat bydlení na volném trhu (mimo SVL), pro případné získání obecního bytu v budoucnu je třeba bezdlužnost vůči obci a aktivní přístup. Otec proto projevil zájem pracovat v TS, a při otevření několika pracovních míst v rámci VPP byl skutečně přijat. Velice záhy se ukázal jako spolehlivý pracovník. Také dostal možnost si dluhy (na odpadech) odpracovat, takže během krátké doby se podařilo podat platnou žádost o byt.

Ve spolupráci s místní o.p.s. Maják začal fungovat projekt, který měl pomoci dětem ze SVL s přípravou na školní docházku. Přímo do rodin docházela speciální pedagožka, která s dětmi za přítomnosti rodičů každý týden (pro velký zájem rodin posléze 1x za 14 dní) cvičila program Maxík. Úkolem rodičů bylo pak zadané úkoly denně procvičovat. Do tohoto programu se rodina také zapojila, ačkoli C. už chodila do 1. třídy, byl pro ní projekt jistě velkým přínosem.

Obec počátkem roku 2015 spustila projekt „Vychovávejme příkladem“, kterým reagovala na situaci svých zaměstnanců na VPP (základní, nebo nedokončené základní vzdělání, nulové pracovní zkušenosti). Vytipovaným zaměstnancům byla nabídnuta rekvalifikace (pomocný zedník a pracovník odpadového hospodářství), kterou mohli absolvovat přímo na svém pracovišti, ve spolupráci s učiteli SOU. Také do tohoto programu se M. zapojil a za tři měsíce získal rekvalifikaci jako pomocný zedník. Pro účastníky přinesl sice kurz hmatatelný výsledek (z pěti účastníků pět absolvovalo), ale byl spojen i s poklesem příjmu a mnoha těžkostmi, po jeho absolvování ale získali opět pracovní příležitost u TS.

Na jaře 2016 vznikla v domě na Mezivodí havarijní situace. Opakované závady kanalizace zaplavily celé přízemí domu, majitel nebyl schopen zajistit rekonstrukci, a byt rodiny tak neustále zaplavovaly splašky. Město se pokoušelo zprostředkovat řešení ve spolupráci s majitelem i dalšími aktéry, nicméně k žádnému řešení nedošlo. Město proto v prostorách

nevyužívané budovy zřídilo tři „krizové byty“, které poskytla. Podmínkou pro získání bytu byla práce pro město a řádná docházka dětí do školy. Rodina M. a C. se stěhovala jako první.

Úspěšná školní docházka dcery C. způsobila změnu v tom, jak rodiče přistupují ke vzdělání dětí. U další dcery, AM, už aktivně s pomocí TP hledali pomoc s přípravou na školu, stejně tak u nejmladšího M., který navíc chodil pravidelně i do MŠ. Rodiče se postupem času (napřed v doprovodu TP) začali zúčastňovat i akcí v ZŠ, celkově se přístup ke škole začal měnit. Obec zřídila pro děti ze SVL „klubovnu“ v prostorách na fotbalovém hřišti, kde měly děti možnost výtvarných aktivit, zážitkových programů, her apod. Také sem pravidelně C. děti přiváděla, a často se aktivit účastnila spolu s nimi. Klubovna pořádala i akce pro širší veřejnost (Malá romská miss, promítání, maškarní, Mikuláš, výlety). C. s dětmi byla vždy aktivní. Společně trávený čas se brzy projevil i v jazykové vybavenosti a komunikačních dovednostech maminky C., která už běžně mluví česky.

Vzhledem k tomu, že rodině se v krizovém bytě daří udržovat pořádek a všechny platby za bydlení má v pořádku, byl jim přidělen 1.7.2017 sociální obecní byt v běžné zástavbě. Po počátečních protestech ostatních nájemníků, kteří měli z přistěhování romské rodiny velké obavy, se rodině v novém „neromském“ sousedství daří poměrně dobře. Děti chodí do školy pravidelně, vždy čistě upravené, rodiče v rámci svých schopností se školou spolupracují. Otec pracuje stále u TS, matka vykonávala VS v klubovně pro děti, kde se podílela na přípravě a zajištění větších akcí, od r. 2020 je opět na RD se synem D. Protože stávající byt o velikosti 2+1 byl pro rodinu malý, rodina se 1.9.2018 stěhovala do nově zrekonstruovaného, sociálního, prostorného bytu, který by rodině mohl i do budoucna vyhovovat.

Dosud se nijak nepodařilo vyřešit problematiku dluhů. Příčinou je legislativa, která nedává žádnou možnost pro předlužené, nízkopříjmové domácnosti. Exekuční srážky citelně snižují výdělek otce, následkem toho rodina hospodaří s příjmy stejnými, jako by byla odkázána na sociální dávky. Situaci řeší příležitostnou prací o víkendech.

Zakázka rodiny – zajistit přiměřené bydlení – tak byla splněna. Při dosahování tohoto dlouhodobého cíle se zároveň rodině podařilo dosáhnout výrazného posunu i v ostatních oblastech života. Vzhledem k tomu, že podmínkou přidělení sociálního bytu je spolupráce se sociální pracovníci, a vzhledem k vysoké motivaci rodiny, je pravděpodobné, že efekt těchto opatření bude trvalý.

Kazuistika 2: Pan L.

Pan L. se narodil na Slovensku, jako několikaměsíční kojeneček přišel s rodiči do Čech. Vychodil ZŠ, nedoučil se. Pan L. Hovoří česky a málo romsky. Pracoval v zemědělství, na stavbách, a v pohostinství. Oženil se a rozvedl. Před cca čtyřiceti lety žil ve Velkých Hamrech s družkou, měl s ní tři děti, ta záhy zemřela, a on s dětmi ztratil kontakt. Další léta žil na Jičínsku, našel si přítelkyni, příležitostně pracoval.

V listopadu 2016 přichází na MěÚ, s tím, že byl poslán z Jičína, že je původem z Velkých Hamrů. V Jičíně byl hledat pomoc ÚP a sociálního odboru. Po smrti družky se ocitl v tíživé situaci, protože je bez dokladů, byt, který společně obývali, byl pronajatý na její jméno, on po její smrti onemocněl, nemohl pracovat, platit nájemné, a bez dokladů ani nemohl uzavřít nájemní smlouvu, a ocitl se tak bez přístřeší a zcela bez prostředků. Ukazuje se, že pan L. doklady nemá cca od poloviny 80.let, poslední trvalé bydliště měl v té době skutečně ve Velkých Hamrech. Prostřednictvím pamětníků se prokáže, že se skutečně jedná o pana L., o čemž je vyhotoven notářský zápis. Protože v době rozdělení Československa pan L. neměl doklady, a ne zvolil tudíž občanství, je nadále občanem státu, kde se narodil, tedy cizinec, občan SR. Proto dalších několik měsíců prostřednictvím konzulátu SR vyřizuje doklady (cestovní pas).

Pan L. nemá žádné úspory, osobní věci má v jedné cestovní tašce. Bez dokladů si nemůže vyřídit ani sociální dávky. Nemá kde spát. Ve spolupráci se sociálním odborem ORP je mu vyjednána dávka MOP a domluveno lůžko v noclehárně Naděje v Jablonci n. N.. Zde se prudce zhoršil jeho zdravotní stav, a tak, opět ve spolupráci se sociálním odborem ORP, je mu vyřízena hospitalizace. Po propuštění mu ORP poskytuje krizový pokoj. Několikrát je mu vyřízena dávka MOP na nejnnutnější věci. Vyřízení osobních dokladů je zdouhavé (k SR nemá žádné vazby, žádné trvalé bydliště na území SR, proto MVSR trvá několik měsíců, než vystaví potvrzení o slovenském občanství). MěÚ se snaží pomoci panu L. toto období překlenout, napřed poskytnutím obědů, posléze (4/2017) přidělením sociálního bytu.

Další problém nastává při vyřízení pobytu na Odboru azylové a migrační politiky. Vzhledem k okolnostem, a také věku a zdravotnímu stavu, usiluje o udělení povolení k trvalému pobytu (na Odboru azylové a migrační politiky je zprvu mylně informován, že nelze žádat zároveň o přechodný pobyt). Dokazování pobytu se vleče, vzhledem k tomu, že pan L. neměl doklady, nemá možnost prokázat pobyt úředním dokladem, má pouze svědectví pronajímatelů bytu, a dohody o provedení práce, z nichž však nebyly odvedeny žádné povinné platby. Trvalý pobyt je mu opakovaně zamítnut, nakonec požádá o povolení k přechodnému pobytu, které získá na podzim 2018.

Zjišťuje možnost získání starobního důchodu, nesplňuje však potřebnou délku pojištění, a to ani na minimální částku. Prokazování dob pojištění je obtížné, a ještě není vyřešeno. Na dlužné nájemné a platby za obědy uzavírá na MěÚ splátkový kalendář, vyřizuje dávky SSP a HN. Od listopadu 2018 je zaměstnán u TS v rámci VPP. Od 1/2019 má přidělen větší obecní byt společně s družkou, která mu velmi pomáhá.

Situaci pana L. se podařilo stabilizovat jen díky mimořádnému nasazení pracovníků sociálního odboru, a díky vstřícnému přístupu a pochopení vedení města. Jinak by jeho složitá situace byla neřešitelná, a pravděpodobně by bez přístřeší i dožil. Spolupráci s panem L. komplikuje fakt, že když nevidí rychlé řešení svých problémů, tak obtížně hledá motivaci.

Kazuistika 3: Rodina J. a R.

Otec J. pochází z rodiny z Velkých Hamrů, narodil se zde a absolvoval ZŠ speciální v Tanvaldu. Nevyučil se a nikde nepracoval. Hovoří výborně česky i romsky, má ŘP sk.B. Matka R. pochází ze slovenské rodiny, ona sama se narodila již zde, také absolvovala ZŠ v Tanvaldu. Mluví výborně česky, romsky, rozumí slovensky.

Dcery J. a A. navštěvují ZŠ ve Velkých Hamrech (škola má ve spolupráci s PPP nastavena podpůrná opatření pro děti sociálně znevýhodněné a pro děti z odlišného jazykového prostředí). V rodině dále vyrůstá syn R. z předchozího vztahu, M., který absolvoval ZŠ ve Velkých Hamrech, a nyní pokračuje na SOU v Jablonci n. N., kde studuje obor elektrikář. Nově (2018) do rodiny přibyl syn J.

Rodina prošla bydlením v několika SVL, v době navázání spolupráce s terénní pracovníci bydleli v domě naproti Hasičárně, v přízemním bytě 2+1. Nestěžují si na kvalitu bydlení (byt je v relativně dobrém stavu, a rodinou pečlivě udržovaný), ale na jeho cenu (110Kč/m² oproti běžným 70Kč/m²), která rodinný rozpočet značně zatěžuje. Jako problém vidí nezaměstnanost, oproti příležitostné práci by otec ocenil trvalé zaměstnání. Záleží jim velice na vzdělání dětí, což dokazuje i v rámci místní komunity neobvyklá docházka staršího syna do místní ZŠ. Pomoc by také chtěli v oblasti dluhů.

Ve spolupráci s místní o.p.s. Maják začal fungovat projekt, který měl pomoci dětem ze SVL s přípravou na školní docházku. Přímo do rodin docházela speciální pedagožka, která s dětmi za přítomnosti rodičů každý týden (pro velký zájem rodin posléze 1x za 14 dní) cvičila program Maxík. Úkolem rodičů bylo pak zadané úkoly denně procvičovat. Do tohoto programu se rodina také zapojila, starší J. se projevila jako výborně připravená na školu i z rodiny, mladší A. projekt výrazně pomohl. Syn M. po ukončení ZŠ pokračuje na SOU, obor elektrikář.

Obec zřídila pro děti ze SVL „klubovnu“ v prostorách na fotbalovém hřišti, kde měly děti možnost výtvarných aktivit, zážitkových programů, her apod. Také sem pravidelně R. děti přiváděla, a často se aktivit účastnila spolu s nimi. Klubovna pořádala i akce pro širší veřejnost (Malá romská miss, promítání, maškarní, Mikuláš, výlety). R. a J. vždy patřili k aktivním rodičům, kteří se programu nejen účastnili (a účastní), ale byli ochotni s organizací pomoci, ale také projevit svůj názor.

Otec projevil zájem pracovat v TS, a při otevření několika pracovních míst v rámci VPP byl skutečně přijat. Velice záhy se ukázal jako spolehlivý pracovník, který navíc umí řídit auto, a rozumí dobře česky. Také dostal možnost si dluhy (na odpadech) odpracovat, takže během krátké doby se podařilo podat platnou žádost o byt.

Obec počátkem roku 2015 spustila projekt „Vychovávejme příkladem“, kterým reagovala na situaci svých zaměstnanců na VPP (základní, nebo nedokončené základní vzdělání, nulové pracovní zkušenosti). Vytipovaným zaměstnancům byla nabídnuta rekvalifikace (pomocný zedník a pracovník odpadového hospodářství), kterou mohli absolvovat přímo na svém pracovišti, ve spolupráci s učiteli SOU. Také do tohoto programu se J. zapojil a za tři měsíce získal rekvalifikaci jako pomocný zedník. Pro účastníky přinesl sice kurz hmatatelný výsledek (z pěti účastníků pět absolvovalo), ale byl spojen i s poklesem příjmu a mnoha těžkostmi, po jeho absolvování ale získali opět pracovní příležitost u TS, kde pracuje dosud.

Matka získala rekvalifikaci prostřednictvím ÚP jako pomocná kuchařka. Uplatnění však nenašla, vzhledem k věku dětí totiž nebyla rodina nakloněna tomu, aby za prací dojížděla. Vykonávala VS, napřed u TS, později byla vytipována ZŠ a terénní pracovníci, aby se stala v rámci výkonu VS prostředníkem mezi školou a romskou komunitou. Denně tak trávila 1-2 hodiny, buď pomoci s přípravou na vyučování, pomoci konkrétním dětem v adaptaci na školní prostředí, anebo kontaktem s rodiči.

Dluhy se bohužel (nemožnost oddlužení pro nízkopříjmové skupiny) vyřešit nepodařilo, nicméně rodina se vyhýbá dalšímu zadlužení, několik uzavřených splátkových kalendářů už uhradili. Exekuční srážky citelně snižují výdělek otce, následkem toho rodina hospodář s příjmy stejnými, jako by byla odkázána na sociální dávky. Situaci řeší otec příležitostnou prací o víkendech. Je pravděpodobné, že se jim podaří v dohledné době z dluhové pasti zcela uniknout.

Kvalita bydlení v domě se v průběhu času zhoršovala, majitel nemovitosti do nutných oprav neinvestuje, ačkoli nájemné je stále vysoké. Havárie odpadů způsobily vlhkost v bytě a masivní výskyt plísní. Byt se navíc stával pro rodinu s rostoucími dětmi příliš malý. Rodině byl přidělen v září 2017 sociální byt 2+1, navíc v domě, kde už nějaký čas bydlela matka R. S přistěhováními rodiny tak nenastaly takřka žádné problémy, a i jejich nové okolí je přijalo velice vstřícně.

Příklad rodiny J. a R. ukazuje, že motivované rodiny se při vhodné podpoře dokáží zcela a beze zbytku z prostředí SV vymanit, a to i tehdy, pokud mají v tomto prostředí silné rodinné vazby. Se sociální/terénní pracovníci rodina nadále spolupracuje, nicméně radu nebo pomoc potřebuje jen výjimečně.

Přílohy

Kazuistika 1: Rodina M. a C.....	42
Kazuistika 2: Pan L.....	44
Kazuistika 3: Rodina J. a R.....	45

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet PnŽ vyplacených v průměrném měsíci.....	17
Tabulka 2: Počet DnB vyplacených v průměrném měsíci	18
Tabulka 3: Počet vyplacených DnB ve Velkých Hamrech podle typu bydlení (úhrn za rok) ..	18
Tabulka 4: Počet SPO v domácnostech příjemců PnŽ podle typu bydlení.....	19
Tabulka 5: Počet SPO v domácnostech příjemců DnB podle typu bydlení	19
Tabulka 6: Srovnání podílu uchazečů o zaměstnání ve Velkých Hamrech a relevantních územních celcích v letech 2018 až 2021 (údaje v % vždy pro měsíc prosinec)	20
Tabulka 7: Srovnání podílu dlouhodobě nezaměstnaných ve Velkých Hamrech v letech 2018 až 2021 (údaje v %)	20
Tabulka 8: Přehled podílů osob v exekuci a počtů exekucí ve Velkých Hamrech, v Libereckém kraji a ČR k 30.6.2022.....	21
Tabulka 9: Exekuce ve Velkých Hamrech v letech 2017, 2019 a 2021	22
Tabulka 10: Srovnání podílů bankrotů ve Velkých Hamrech, Libereckém kraji a ČR v roce 2021	22
Tabulka 11: Přehled realizovaných aktivit a projektů ve Velkých Hamrech	31
Tabulka 12: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů pro dopad 1	32
Tabulka 13: Kapacity pro zajištění činnosti APK ve městě.....	32
Tabulka 14: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů pro dopad 2	33
Tabulka 15: Přehled klíčových evaluačních ukazatelů pro dopad 3	35

Seznam schémat

Schéma 1: Vývoj spolupráce města a ASZ.....	9
Schéma 2: Typologie vyloučených lokalit dle ASZ.....	11
Schéma 3: Postup při stanovování dopadů intervencí	24
Schéma 4: Evaluované cíle, výstupy a dopady pro oblast Zaměstnanost a sociální služby ..	28
Schéma 5: Evaluované cíle, výstupy a dopady pro oblast Bezpečnost a prevence kriminality	29

Seznam obrázků

Obrázek 1: Počet přestupků a vybraných druhů trestných činů v období od 9/2021 do 9/2022	23
--	----